

Σταύρος ΜΗΛΙΔΩΝΗΣ

Απομαγνητοφώνηση από Σταυρούλα Χριστουλάκη (30/3/23)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Ο.Π.Ι.ΔΗ.Χ.: KATEREM_SMHLI_AUDIO1 (1^ο ΜΕΡΟΣ)

Συνεντεύκτρια: **ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΡΕΜΟΥΝΔΟΥ (ΚΡ)**

Αφηγητής: **ΣΤΑΥΡΟΣ ΜΗΛΙΔΩΝΗΣ (ΣΜ)**

0:03:17 Ατομικά στοιχεία. Η καταγωγή των γονιών του.

(ΚΡ) Κύριε Μηλιδώνη, όπως λέγαμε και προηγουμένως, εγώ είμαι μέλος της Ομάδας Προφορικής Ιστορίας του Δήμου Χαλανδρίου, και ήρθα εδώ να μας πείτε, να μας αφηγηθείτε πώς ζήσατε εσείς στο Χαλάνδρι, απ' ότι καταλαβαίνω έχετε πάρα πολλά χρόνια εδώ, κάτοικος...

(ΣΜ) Εδώ γεννήθηκα. .

(ΚΡ) ... εμένα με λένε Κατερίνα Ρεμούνδου, και νομίζω ότι μπορούμε να ξεκινήσουμε ίσως όπως ξεκινάει και η ζωή μας. Δηλαδή από την...

(ΣΜ) Λοιπόν...

(ΚΡ) ... από την παιδική σας ηλικία όσο παλιά μπορείτε να θυμηθείτε.

Ρωτήστε με.

0:04:09 Σχετικά με την οικογένειά του και τον ερχομό της από την Μικρά Ασία.

(ΚΡ) Ε, δηλαδή γεννηθήκατε στο Χαλάνδρι;

(ΣΜ) Ναι. Εγώ γεννήθηκα στο Χαλάνδρι, στην Αγία Άννα, στην περιοχή της Αγίας Άννας, το 1929, εκεί, δεν έφυγα ποτέ. Να μην πω το λόγο γιατί δεν κάνει. Γιατί είμαι ξαναπαντρεμένος.

(ΚΡ) Και γιατί να μην το πείτε;

(ΣΜ) Εντάξει. Εγώ εργάστηκα στο εργοστάσιο, στη βιοτεχνία του Τουλή για λίγα χρόνια.

(ΚΡ) Όχι, ας πιάσουμε λίγο απ' τα παιδικά χρόνια.

(ΣΜ) Ε, τα παιδικά μου χρόνια...

(ΚΡ) Δηλαδή, η οικογένειά σας ζούσε και 'κείνη εδώ;

(ΣΜ) Οι γονείς μου ήρθαν απ' τη Μικρά Ασί...

(ΚΡ) Α! Οι γονείς σας ήρθαν απ' τη Μικρά Ασία.

(ΣΜ) Ναι, είναι Μικρασιάτες.

(ΚΡ) Και οι δύο;

(ΣΜ) Και οι δύο. Είναι από την..., απ' το χωριό του Σεφέρη. Από τα Βουρλά της Σμύρνης.

(ΚΡ) Μάλιστα.

(ΣΜ) Ε, η μητέρα μου ήρθε με τον αδερφό της εδώ, γιατί ο πατέρας μου φυλακίστηκε, τον 'πιάσαν οι Τούρκοι, κι έπιασε η μητέρα μου ένα δωμάτιο στο Χαλάνδρι.

(ΚΡ) Στα Τάγματα Εργασίας που κάναν οι Τούρκοι;

(ΣΜ) Τότε που συλλάβαν, τους τουφεκίζανε. Εν πάση περιπτώσει, η μητέρα μου ήρθε με τον αδερφό της, και νοικιάσανε ένα σπίτι στην πλατεία, εκεί που είναι το Ταχυδρομείο τώρα. Λίγο πιο πάνω. Στη Σωκράτους. Ε, μετά ήταν οι παράγκες εδώ, εδώ ο Συνοικισμός ήταν όλο παράγκες Μικρασιατών. Αλλά επειδή η μητέρα μου πήρε μια αποζημίωση τότε, κι αγόρασε το σπίτι που μέναμε. Από 'κει που έφυγα τώρα. Εδώ μπροστά απ' την Αγία Άννα, είναι ένας που πουλάει τις σόμπες και τέτοια, εκεί μέσα γεννήθηκα εγώ ⁽¹⁾.

(ΚΡ) Μάλιστα.

(ΣΜ) Ο πατέρας μου...

(ΚΡ) Ο σιδεράς; Το σιδεράδικο;

(ΣΜ) Ο σιδεράς, αυτός, ναι.

(ΚΡ) Α! Μάλιστα.

(ΣΜ) Επειδή ο πατέρας μου είχε πάρει ένα δάνειο, αλλά ήταν άνεργος...

(ΚΡ) Ο πατέρας σας πότε ήρθε;

(ΣΜ) Ο πατέρας μου ήρθε το '23 εδώ.

(ΚΡ) Το '23. Κι η μητέρα σας...

(ΣΜ) Η μητέρα μου έφυγε το '22.

(ΚΡ) Α! Το '22.

(ΣΜ) Στο διωγμό τον μεγάλο. Πήγανε Σάμο, ήρθανε Πειραιά μετά, και ήρθαν στο Χαλάνδρι. Ο πατέρας μου, επειδή είχε πάρει ένα δάνειο...

(ΚΡ) Πώς και ήρθαν στο Χαλάνδρι; Πώς, δηλαδή, διάλεξαν να έρθουν στο Χαλάνδρι;

(ΣΜ) Τυχαίως!

(ΚΡ) Τυχαία.

(ΣΜ) Τυχαία.

(ΚΡ) Δεν υπήρχαν άλλοι συγγενείς εδώ...

(ΣΜ) Όχι! Τίποτα! Τίποτα! Τίποτα, απολύτως. Εν πάση περιπτώσει, ο πατέρας μου είχε πάρει Ένα δάνειο, το οποίο δεν μπόρεσε να το ξεπληρώσει, και πούλησε το σπίτι το μισό, από την Αγία Άννα, από ‘δω μεριά, δηλαδή κι απ’ την άλλη Πύλου είναι το άλλο το πατρικό μου τώρα. Εγώ έπιασα δουλειά λίγο στο...

0:06:42 Τα παιδικά του χρόνια. Ο γάμος των γονιών του και τα παιδιά τους.

(ΚΡ) Για τα παιδικά σας χρόνια.

(ΣΜ) Τα παιδικά μου χρόνια ήμουνα έντεκα, δώδεκα χρονών στην Κατοχή.

(ΚΡ) Ένα λεπτό. Τα παιδικά σας χρόνια, ήταν λοιπόν η μητέρα σας...

(ΣΜ) Η μητέρα μου..

(ΚΡ) ... ο πατέρας σας...

(ΣΜ) Ο πατέρας μου ναι.

(ΚΡ) Που ήταν και οι δύο απ’ τη Μικρά Ασία...

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) Γνωρίστηκαν εδώ;

[Μικρή διακοπή]

(ΚΡ) Λοιπόν, πώς γνωρίστηκαν οι γονείς σας;

(ΣΜ) Ε;

(ΚΡ) Πώς γνωρίστηκαν;

(ΣΜ) Οι γονείς μου;

(ΚΡ) Ναι!

(ΣΜ) Κλέφτηκαν! [Γελάει]

(ΚΡ) Α! Να λοιπόν! Δεν λέτε τα πιο σημαντικά...!

(ΣΜ) Στην πατρίδα τους, βέβαια, όχι εδώ.

(ΚΡ) Στην πατρίδα τους, στη Σμύρνη!

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Αλλά η γιαγιά μου δεν άφηνε τον πατέρα μου να τη δει, αν δεν στεφανωνότανε!

(ΚΡ) Α! Μάλιστα...

(ΣΜ) Ε, εν πάση περιπτώσει παντρεύτηκαν.

(ΚΡ) Ήρθαν εδώ και παντρεύτηκαν, ή εκεί;

(ΣΜ) Εκεί παντρεύτηκαν.

(ΚΡ) Α! Την έκλεψε παρόλα αυτά!

(ΣΜ) Η μητέρα μου, όταν ήρθε εδώ, είχε τρία παιδιά.

(ΚΡ) Α,α,α... μάλιστα.

(ΣΜ) Είχε τον συγχωρεμένο τον Παναγιώτη, ο οποίος πέθανε στη Γερμανία πριν από δυο τρία χρόνια 92 χρονών, είχε τον Δημήτρη που τον σκοτώσανε οι Γερμανοί στην Αθήνα, και είχε και στην αγκαλιά της τον Στέλιο. Αυτό το παιδάκι όμως ήταν άρρωστο, στο διωγμό, τότε. Και δεν είχαν να το ταΐσουνε και μασάγανε σταφίδα, μου τα 'λεγε η μητέρα μου αυτά, και το ταΐζανε. Αλλά το παιδάκι πέθανε, όμως. Κι έλεγε στην πεθερά της...

(ΚΡ) Πέθανε στην... όταν ήταν στην Μικρά Ασία ακόμα...

(ΣΜ) Στη Μικρά Ασία, ακόμα

(ΚΡ) Στη Σμύρνη, δηλαδή

(ΣΜ) Στη Σμύρνη.

(ΚΡ) Στη Σμύρνη.

(ΣΜ) Στο διωγμό, μετά. Κι έλεγε «Μητέρα, να το πετάξουμε το παιδί;» Λέει «Αφ' το κόρη μου ακόμα...» Σας λέω τι μου 'λεγε η μητέρα μου.

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Ε, πέθανε το παιδάκι, φύγανε. Ήρθανε στην Αθήνα...

(ΚΡ) Εσείς πότε γεννηθήκατε...

(ΣΜ) Η μαμά του ήταν έγκυος.

(ΚΡ) ...εδώ;

(ΣΜ) Ε;

(ΚΡ) Γεννηθήκατε εδώ, εσείς;

(ΣΜ) Εκεί, στην Αγία Άννα είναι το σπίτι μου εμένα . Η γενέτειρά μου είναι εδώ, η Άννα!

(ΚΡ) Δηλαδή ήταν έγκυος σε σας, η μητέρα σας;

(ΣΜ) Όχι. Η μητέρα μου ήτανε..., όταν φύγανε από 'κει ήταν έγκυος στον συγχωρεμένο τον Μιχάλη. Τον αδερφό μου που πέθανε τελευταία. Και από 'κει ήρθαν εδώ, ήρθε κι ο πατέρας μου μετά, το '23, αγοράσαν το σπίτι αυτό, δεν ξέρω πότε ακριβώς, μπορεί να είναι και το '24... Ε, από κει κι έπειτα...

(ΚΡ) Και τότε λοιπόν είχανε δύο παιδιά. Όταν ήρθανε...

(ΣΜ) Όταν ήρθε από 'κει δύο και στην κοιλιά τον...

(ΚΡ) Δύο αγόρια.

(ΣΜ) Δύο αγόρια, ναι.

(ΚΡ) Και στην κοιλιά Ένα τρίτο.

(ΣΜ) Ένα τρίτο. Ναι το τρίτο, ο Μιχάλης. Έχουνε «φύγει» αυτοί τώρα. Λοιπόν. Η γειτονιά, εγώ μεγάλωσα...

(ΚΡ) Εσείς πότε γεννηθήκατε;

(ΣΜ) Εγώ γεννήθηκα το '29.

(ΚΡ) Α! Μάλιστα. Το είπαμε, '29.

(ΣΜ) Είπαμε το '29. Ογδόντα εφτά.

(ΚΡ) Άλλα παιδιά ανάμεσα;

(ΣΜ) Μετά από 'μένα γεννήθηκε... άλλα έξι, εφτά, οχτώ; Γέννες. Αποβολές, βέβαια.

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Δεκάξι είπε η μάνα μου. Ήταν όλα.

(ΚΡ) Δεκάξι παιδιά;

(ΣΜ) Τότε δεν είχαν τίποτ' άλλο να κάνουνε! Πώς το λένε, δουλειά και ταβέρνα.

(ΚΡ) Μάλιστα.

(ΣΜ) Τίποτα. Ναι. Και κάνανε παιδιά. Τηλεόραση δεν υπήρχε.... [Γελάει] Εν πάση περιπτώσει. Ε, μετά...

(ΚΡ) Απ' αυτά τα δεκάξι παιδιά, πόσα έζησαν;

(ΣΜ) Εννιά.

(ΚΡ) Πόσα αγόρια, πόσα κορίτσια;

(ΣΜ) Ένα κορίτσι.

(ΚΡ) Ένα μόνο;

(ΣΜ) Ένα, μοναδικό. Το οποίο και ζει. Είναι 82 χρονών, 83 τώρα. Ε, τώρα είμαστε στη ζωή ο Γιώργος 90, εγώ 87, 83 η Μαρία, κι ο Γιάννης 82. Αυτοί είμαστε στη ζωή, τέσσερις τώρα. Οι άλλοι φύγαν όλοι. Λοιπόν.

0:10:26 Στο Δημοτικό σχολείο της Φιλοθέης.

(ΣΜ) Εγώ στα παιδικά μου χρόνια πήγαινα σχολείο. Έβγαλα το δημοτικό στη Φιλοθέη.

(ΚΡ) Ήτανε δημόσιο, βέβαια, το σχολείο.

(ΣΜ) Δημόσιο ήτανε. Η Φιλοθέη δεν είχε γυμνάσιο, μόνο... Τα γυμνάσια ήταν στο Χαλάνδρι, όλα.

(ΚΡ) Ναι. Το δημοτικό.

(ΣΜ) Το δημοτικό το 'βγαλα εκεί.

(ΚΡ) Πού ήταν το σχολείο στη Φιλοθέη;

(ΣΜ) Στη Φιλοθέη, ξέρετε πού είναι το σινεμά;

(ΚΡ) Ναι. Το σινεμά της Φιλοθέης;

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) Ε, βέβαια.

(ΣΜ) Απέναντι ακριβώς ήταν το σχολείο. Εκεί είχε και παιχνίδια, κάναμε... πολλά.

(ΚΡ) Όλα τα παιδιά πήγαν σχολείο;

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) Και τα εννέα;

(ΣΜ) Ναι, όλα. Όλοι.

(ΚΡ) Πήγε και το κορίτσι;

(ΣΜ) Και το κορίτσι. Το κορίτσι πήγαινε, τότε ήτανε μια αρρώστια στα μάτια που το λέγανε «πονόματος». Τσιμπλιάζαν και κολλάγαν. Κι είχε γνωρίσει έναν δάσκαλο, τον Τουρλινό τον λέγαν, Τουρλινός. Ο οποίος αυτός είναι χαζός. Και κάθε χρόνο την ανέβαζε την... έκανε το δημοτικό μόνο απ' την πρώτη! [Γελάει] Τέλος πάντων. Εγώ πήγα στη Φιλοθέη, αλλά τότε η Φιλοθέη ήτανε όλοι πλούσιοι. Τραπεζίτες, όπως τους λέγανε, υπάλληλοι της Τραπεζής, τότε, και δεν δεχόντουσαν φτωχά παιδιά. Εμείς είμαστε φτωχοί. Γιατί, με την Μικρά Ασία, με το να βρουν δουλειές, καταλαβαίνετε τώρα... Εγώ ήμουν τότε 7 χρονών.

0:10:26 Η εργασία του πατέρα και της μητέρας. Το χτίσιμο του σπιτιού και ο κήπος.

(ΚΡ) Ο πατέρας σας πού άρχισε να δουλεύει;

(ΣΜ) Ο πατέρας μου άρχισε να δουλεύει στα περιβόλια.

(ΚΡ) Κι η μητέρα σας;

Η μητέρα μου δούλευε στον Ερυθρό Σταυρό στη Φιλοθέη, στην Κατοχή αυτό, η μητέρα μου στα σπίτια. Όταν ήτανε νέα κοπέλα. Με τα παιδιά, βέβαια. Ε, στο σπίτι κάναμε όλοι τις δουλειές. Ο καθένας. Ο πιο μεγάλος έπαιρνε την άλλη δουλειά. Ο μικρότερος μετά. Τέλος πάντων.

(ΚΡ) Πόσα δωμάτια είχε το σπίτι;

(ΣΜ) Το σπίτι είχε τρία δωμάτια. Και ακριβώς δίπλα στο σπίτι μου, τώρα, ήτο υδραγωγείο. Τα Υδράνεια ⁽²⁾ Εκεί λένε, ποιος ξέρει, προ Χριστού, μετά Χριστό, παίρναν νερό απ' τον Μαραθώνα και το πήγαιναν στην Αθήνα. Λοιπόν... Ακριβώς εκεί απ' έξω τώρα είναι το Υδράνιο. αλλά τότε υπήρχε κάποιος που έκανε έλεγχο. Κι ο πατέρας μου, επειδή είχε πουλήσει το σπίτι, 'μέναμε σε μια καλύβα! Την είχε φτιάξει ο πατέρας μου την καλύβα, καλοκαίρι. Εγώ ήμουν τώρα τρία, τέσσερα χρονών; Εν πάση περιπτώσει... Πέρασε ο επόπτης και είδε τον πατέρα μου που

έχτιζε. Τι κάναν τότε, όμως. Είχαν ένα καλούπι και φτιάχνανε πλίθρες. Σαν τους τσιμεντόλιθους είναι. Και έχτισε το σπίτι, όταν πέρασε αυτός είχε, είχανε χτίσει τα δυο δωμάτια. Λέει «*Κυρ Μανώλη, τι κάνεις;*» «*Τόσα παιδιά...*» λέει «*... τι να κάνω;*» Τελικά το 'χτισε! Έφτιαξε τρία δωμάτια, έφτιαξε πλυσταριό για να πλένει η μητέρα, εφύτευε τον κήπο του...

(ΚΡ) Α! Είχε κήπο!

(ΣΜ) Μεγάλο κήπο.

(ΚΡ) Μεγάλο κήπο!

(ΣΜ) Πολύ μεγάλο! Περνάγαν όλοι και ζητάγαν να πουλήσει τα λουλούδια.

(ΚΡ) Είχε κήπο που είχε λουλούδια μόνο ή είχε...

(ΣΜ) Πολλά λουλούδια!

(ΚΡ) ...και μπουστάνι;

(ΣΜ) Είχε μια αμυγδαλιά, μια ελιά, βερίκοκα, ροδάκινα...

(ΚΡ) Μόνο δέντρα; Δεν είχε μπουστάνι, έτσι... να έχει ζαρζαβατικά;

(ΣΜ) Ναι, είχε, διάφορα. Είχε χόρτα, φύτευε πατάτες, κολοκύθια, κουκιά, τέτοια πράγματα.

0:13:39 Το Γυμνάσιο στο Χαλάνδρι.

(ΣΜ) Ε, εν πάση περιπτώσει, μεγαλώσαμε, εγώ τελείωσα το σχολείο το δημοτικό, έγινε η Κατοχή, έγινε ο πόλεμος... Χαρά, εγώ τότε, που δεν θα πάω σχολείο... Άκουσα τις σειρήνες... Γιατί τότε πήγαινα..., δεν ήταν όπως είναι τώρα η γειτονιά όλη η Ναυαρίνου...

(ΚΡ) Πηγαίνατε όμως πια γυμνάσιο, ε; Στο γυμνάσιο πηγαίνατε τότε...

(ΣΜ) Το γυμνάσιο στο Χαλάνδρι!

(ΚΡ) Στο Χαλάνδρι.

(ΣΜ) Ναι. Τώρα δεν είναι η γειτονιά όπως ήταν...

(ΚΡ) Πού ήταν το γυμνάσιο στο Χαλάνδρι;

[Μικρή διακοπή για τεχνικούς λόγους]

(ΚΡ) Πού ήταν το γυμνάσιο στο Χαλάνδρι;

(ΣΜ) Το γυμνάσιο ήταν στην πλατεία Δούρου, ήταν κάτι μαγαζιά. Το δημοτικό ήτανε λίγο πιο πάνω, και πιο πάνω απ' το Πολύδροσο, τα δυο δημοτικά. Τα δυο δημοτικά. Τα λέγαν τότε του Βενιζέλου, γιατί τα είχε φτιάξει ο Βενιζέλος, ο Λευτέρης τότε, λέγαν.⁽³⁾ Εν πάση περιπτώσει.

(ΚΡ) Αγόρια, κορίτσια πηγαίνατε μαζί;

(ΣΜ) Ναι όλοι μαζί.

(ΚΡ) Και στο γυμνάσιο.

(ΣΜ) Όχι γυμνάσιο! Όχι.

0:14:42 Στην Κατοχή κουβαλούσε ξύλα από το βουνό και τα πωλούσε.

(ΣΜ) Εν τω μεταξύ έγινε ο πόλεμος, άρχισε η πείνα, ο πατέρας μου επειδή φύτευε κάτι τρώγαμε. Και γύρω γύρω απ' το σπίτι μου είχε ελιές. Τις οποίες, επειδή ο πατέρας μου ήτανε κηπουρός, τις είχε πάρει αυτός, του τις είχανε δώσει, και είχαμε λάδι. Και πηγαίναμε, εδώ, που ήτανε τελευταία η δημαρχία, απέναντι απ' του Κουτσού το λιοτρίβι. Και πηγαίναμε τις ελιές και παίρναμε λάδι. Ε, η μητέρα ζύμωνε, όταν υπήρχε το αλεύρι, γιατί στην Κατοχή δεν υπήρχε τίποτα. Μετά εγώ αναγκάστηκα να πηγαίνω στο βουνό να φέρνω ξύλα. Μου δώσαν στη γειτονιά, εκεί, ένα καρότσι, καρότσι, ξέρετε, με δυο ρόδες, πως είναι το κάρο, αλλά μικρό καροτσάκι, ορφανός... Και να πάω να κόψω ξύλα να πάμε να τα πουλήσουμε!

(ΚΡ) Α! Να τα πουλήσετε!

(ΣΜ) Ναι!

0:15:38 Η σύλληψη του αδερφού του από τους Γερμανούς, ο γάμος του με μία Γερμανίδα στην Ανατολική Γερμανία.

(ΣΜ) Ο αδερφός μου ο μεγάλος, ο Παναγιώτης, τον είχαν συλλάβει οι Γερμανοί. Γιατί είχε πάει στο Σούνιο να πάρει..., ερχόταν το υποβρύχιο τότε, τους έπαιρνε γιατί πηγαίναν στη Μέση Ανατολή. Και τον πιάσανε. Τον πήγαν στη Γερμανία. Πήγε στη Γερμανία, εκεί...

(ΚΡ) Ήταν ο μεγαλύτερος.

(ΣΜ) Ο πρώτος.

(ΚΡ) Ο πρώτος.

(ΣΜ) Εκεί στη Γερμανία κλώτσησε μια γυναίκα Γερμανίδα. Η οποία σπούδαζε γιατρός. Αυτός ήταν ωραίος άντρας, ψηλός, ήταν το ομορφόπαιδο της γειτονιάς, λέγανε, εκείνα τα χρόνια. Και τον αγάπησε η Γερμανίδα και τον παντρεύτηκε! Τον έκρυψε, τον φάχναν οι Γερμανοί... Και τον γλίτωσε. Με όνομα Μανώλης Εγγλέζος. Εν τω μεταξύ μπήκαν οι Εγγλέζοι, στην Ανατολική Γερμανία λέμε τώρα, εκεί είχε πάει. Μπήκαν οι Εγγλέζοι, ελευθερώσαν την Γερμανία, ε, μετά κάθισε λίγα χρόνια και έπρεπε να έρθει στην Ελλάδα. Η πρώτη του δουλειά τι ήτανε. Να πάει να την βαφτίσει ελληνικά, ορθόδοξα. Και την έβγαλε Ελένη. Ήτανε Φρίντα. Τη βάπτισε, ήρθανε στην Ελλάδα, ήταν ο εμφύλιος τότε...

(ΚΡ) Α! Ήταν ο εμφύλιος.

(ΣΜ) Ναι, έγινε ο εμφύλιος μετά, όταν ήρθε απ' τη Γερμανία...

0:16:54 Η επιστροφή του αδερφού του από την Ανατολική Γερμανία. Η σύλληψή του και ο τραυματισμός του. Πώς γλύτωσε.

(ΚΡ) Ήρθε στη διάρκεια του εμφυλίου;

(ΣΜ) Ναι. Ήταν εδώ. Ήρθε εδώ. Ήτανε στο..., όταν ήταν ο πόλεμος ήτανε στο Ναυτικό, ήτανε ναύτης. Αλλά όταν έγινε ο εμφύλιος αλλάξανε μονάδα κι έγινε πεζικάριος. Εκεί στην Αράχωβα τον συλλάβανε οι αντάρτες. Και σε μια μάχη τραυματίστηκε στο σαγόνι. Διαμπερές σφαίρα. Έτσι, τραυματίστηκε στο σαγόνι. Πώς δραπέτευσε τώρα! Όταν έγινε η επίθεση των στρατιωτών....

(ΚΡ) Στον εμφύλιο, τώρα;

(ΣΜ) Στον εμφύλιο μιλάμε. Όταν έγινε μια επίθεση των στρατιωτών των Ελλήνων, να το πούμε έτσι, των ανταρτών απ' την άλλη μεριά ήτανε ο αδερφός μου! Τον είχανε μπροστά, να μην τους φύγει! Κι εκεί τραυματίστηκε. Αλλά σ' ένα βράδυ, λοιπόν, της Παναγίας, που είναι και τ' όνομά του Παναγιώτης, κρύφτηκε σ' έναν θάμνο. [Ακατάληπτο] οι στρατιώτες γλύτωσε! Και αφού γυρίσανε, γυρίσαν αυτοί, λέει «*Χάσαμε τον Μελιδώνη!*» Πού να τον βρούνε... Ήρθε στην μονάδα του, δεν τον γνωρίζανε, γιατί του είχανε πάρει τα ρούχα και του είχανε δώσει κουρέλια. Εκεί γνώρισε μια κοπέλα, την οποία την είχανε..., την οποία την είχανε βρει μέσα σ' ένα βούρκο, η οποία ήταν τραυματίας, αντάρτισσα. Και τη γλίτωσε και την πήγε στο λόχο. Και οι άλλοι θέλανε να την σκοτώσουνε. Και λέει ο αδελφός μου τότε «*Ρε παιδιά, είναι αιχμάλωτος, δεν μπορούμε να τον σκοτώσουμε....*» Τη γλίτωσε, εντάξει. Αυτά όμως, το όνομά του πήγε στους αντάρτες. Κι αφού τον ξαναπιάσανε, λέει «*Αφήστε τον, είναι δικός μας.*» Κι έτσι, τη μέρα της Παναγίας, είχε βγει το φεγγάρι, κι αυτός είχε κρυφτεί κι έφυγε. Έτσι γλύτωσε.

0:18:39 Ξύλα και κλαδιά που έφερναν απ' το βουνό τα μετέφεραν με τα πόδια στην Αθήνα για να τα πουλήσουν.

(ΚΡ) Μάλιστα.

(ΣΜ) Εγώ εν τω μεταξύ ήρθα στο Χαλάνδρι, η μητέρα μου έκλαιγε για τον Δημήτρη...

(ΚΡ) Εσείς, στη διάρκεια της Κατοχής, του εμφυλίου, ήσασταν εδώ στο Χαλάνδρι.

(ΣΜ) Ναι. Δεν έφυγα καθόλου απ' το Χαλάνδρι, εγώ.

(ΚΡ) Καθόλου.

(ΣΜ) Ναι. Εν πάση περιπτώσει...

(ΚΡ) Δουλεύατε τότε;

(ΣΜ) Έντεκα χρονών, δώδεκα χρονών παιδάκι ήμουν, να πάμε στο βουνό. Δεν το είπα αυτό! Πήγαίνα με τον Γιάννη που ήταν έντεκα χρονών. Και φέραμε ξύλα από το βουνό, Τατόι, Κιούρκα, Μαραθώνα, τα κόβαμε εδώ στη γειτονιά, κι από 'κει τα πηγαίναμε στην Αθήνα να τα πουλήσουμε.

(ΚΡ) Πού τα πηγαίνατε;

(ΣΜ) Στην Αθήνα.

(ΚΡ) Α! πηγαίνατε...

(ΣΜ)Κολωνάκι!

(ΚΡ) Με τα πόδια;

(ΣΜ) Με τα πόδια. Κάναμε εξήντα με εβδομήντα χιλιόμετρα μέρα παρά μέρα. Ο Γιάννης ήτανε έντεκα χρονών παιδάκι. Εγώ ήμουνα δώδεκα. Τέσσερα χρόνια διαφορά είχαμε. Για μία πηγαίναμε και φέρναμε κλαδιά τα οποία πηγαίναμε στα καμίνια για να ψήνουν για να ψήνουν τις γλάστρες. Δεν είχαν τότε ροκανίδια, γιατί δεν υπήρχαν εργοστάσια και πηγαίναμε με τον Γιάννη και φέρναμε... «πίλιουρα» τα λέγαμε. εκάναμε δεμάτια μεγάλα, όσο είναι... πιο μεγάλα απ' αυτό, τα βάζαμε στην πλάτη, τα φορτώνουμε εκεί... Τι... αγκάθια και τέτοια, δεν υπολογίζαμε. Και τα φέρναμε και τα πουλάγαμε. Μια φορά είχαμε πάει στο Μπάφι. Τώρα είναι το Κρουονέρι. Εκεί είχα κατέβει σ' έναν ποταμό μέσα, είχα ένα τσεκούρι, να κόψω έναν πλάτανο. Πολύ μεγάλο, δεν ήταν μικρός. Αλλά το τσεκούρι ήτανε..., δεν έκοβε. Και πολεμούσα, λοιπόν... Πλακώσανε οι αντάρτες. Αρχίσαν να πυροβολούν! Και τώρα, τι να κάνω εγώ τώρα; Κι ο Γιάννης έπιασε τα κλάματα κι έτρεχε, έφευγε. Να τρέχω τώρα, να ψάξω να βρω τον Γιάννη, να τον φέρω πίσω. Αλλά η γειτονιά, είμασταν όλοι παρέες και πηγαίναμε όλοι με τα καρότσια τους. Και κάποιος μου πήραν το καρότσι κι εγώ τους πρόλαβα κοντά στην Αρχιεπισκοπή της Κηφισιάς. Εκεί τον ανήφορο. Και βρήκα τον Γιάννη. Είχαμε ένα κουτάκι, τόσο, μακαρόνια. Του λέω «*Κάτσε να τα φάμε...!*». Και ήρθαμε στο Χαλάνδρι. Ε, την άλλη μέρα έπρεπε να τα κόψουμε και να τα πάμε κατευθείαν στην Αθήνα μετά. Όταν, πήγαμε, όμως στην Αθήνα να τα πουλήσω, ήταν ένας αστυφύλακας. Οι αστυφύλακες τότε, οι πολιτσίμάνοι, που τους λέγαμε. Μου λέει «*Τι θέλεις εδώ;*». Λέω «*Πουλάω ξύλα!*». «*Φύγε, ...*» λέει «*...θα σε δείρω!*». Με έπιασαν τα κλάματα, εγώ... Μωρό ήμουνα. Δώδεκα χρονών, τι ήμουνα.. Ήρθε ο άλλος ο Θανάσης, που ήτανε παρέα μου. Μου λέει «*Τι έγινε;*». Λέω έτσι κι έτσι. Και παίρνει το τσεκούρι να πάει να τον σκοτώσει τον χωροφύλακα! Αλλά δεν τον βρήκε. Ευτυχώς... Ήρθαμε στην Αθήνα, στο Χαλάνδρι. Από κει συνέχιζα όμως, κάθε μέρα... Εντάξει. Κι έφτασα στα δέκα πέντε, δεκάξι... κι εδώ πιο πάνω...

0:21:23 Σταμάτησε το σχολείο. Η δουλειά στο περιβόλι. Γερμανοί και Έλληνες τους έπαιρναν τα ξύλα που έφερναν απ' το βουνό.

(ΚΡ) Γυμνάσιο πήγατε; Πήγατε. Το γυμνάσιο το βγάλατε παρ' όλα αυτά...

(ΣΜ) Όχι, δεν το 'βγαλα το γυμνάσιο.

(ΚΡ) Δεν το βγάλατε.

(ΣΜ) Θα σας πω γιατί δεν το 'βγαλα. Γιατί τότε ήταν το οχτατάξιο. Δεν ήταν όπως τώρα γυμνάσιο, λύκειο, έξι τάξεις. Από την τετάρτη πήγαινες γυμνάσιο. Πρώτη. Από έκτη πήγαινες τρίτη. Εν πάση περιπτώσει, ήθελα να πάω εγώ να γίνω μηχανικός. Να πάω στα καράβια. Ο μεγάλος, ο Παναγιώτης, όμως δεν ήθελε να με στείλει γιατί εκεί, λέει, ήταν αλητεία. Και το σταμάτησα το γυμνάσιο. Θύμωσα. Λέω «*Δεν θα ξαναπάω σχολείο!*» Λέει «*Εντάξει!*» Μετά από 'κει, εδώ πιο πάνω ήτανε ένα περιβόλι του Λαζόπουλου. Ένα σπίτι. Και το είχαν επιτάξει οι Γερμανοί. Φεύγω απ' τη μια, πάω στην άλλη, τώρα!

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Εκεί γνώρισα τον Γερμανό, τον Φριτς. Κι εδώ πέρα ήτανε χωράφια. Και κάνανε γυμνάσια οι Γερμανοί. Πηγαίναμε τότε τα παιδιά και μαζεύαμε τους κάλυκες και παίζαμε. Κι όταν πήγα εδώ στου Λαζόπουλου, ο Γερμανός θύμωσε. «Τι [ακατάληπτα]...» μου λέει. Λέω έτσι κι έτσι, έτσι... δεν με πείραξε. Τ' άφησα. Και δούλευα στο περιβόλι αυτό. Αυτός είχε και τρεις κασίδες. Ο Λαζόπουλος είχε σαπωνοποιία. Και ζούσανε καλά αυτοί. Κι εκεί με ταΐζανε κι εμένα .

(ΚΡ) Εσείς δουλεύατε στο χωράφι;

(ΣΜ) Στο περιβόλι. Εκεί, φυτεύανε και άλλα αυτά και εγώ του πότιζα, ξέρω 'γω, έκανα τέτοια πράγματα. Κι είχε και δυο κασίδες και της πήγαινα βόλτες. Μια φορά ήτανε χωράφια. Ή τις κατέβαζα στο ποτάμι... Το ποτάμι ήτανε με φίδια. Νερόφιδα.

(ΚΡ) Πού ήταν το ποτάμι;

(ΣΜ) Εδώ, το ποτάμι, εδώ! Αυτό εδώ, το ποτάμι...

(ΚΡ) Εδώ..

(ΣΜ) Ναι. Και πήγα σ' αυτούς, Αλλά ο αδελφός μου ο μεγάλος, ο Παναγιώτης, πριν φύγει για τη Γερμανία ακόμα, πριν τον πιάσουν οι Γερμανοί, πήγαινε κι έφερνε αυτός τα ξύλα. Και τα πηγαίναμε εδώ στα..., ήταν ένα εργοστάσιο μαραγκούδικο, κι εκεί κάναν έπιπλα και τέτοια. Κι εκεί καθόσανε οι Γερμανοί με Έλληνες και όσοι κατεβαίνουν με τα καρότσια τους τα παίρναν τα ξύλα. Κι ο αδελφός μου, όπως είχε το τσεκούρι, του 'φυγε το τσεκούρι κι έκοψε το δάχτυλο στα δύο, στο πόδι. Και τον είδανε οι Ιταλοί, με τους Γερμανούς μαζί, και τα πήραν τα ξύλα, όμως. Τους ξέρω αυτούς, Ένας ζει ακόμα... Ο ένας ακόμα ζει! Και με ρωτάει καμιά φορά «Τι κάνει ο Παναγιώτης, ρε;» Του λέω «Ο Παναγιώτης πάει, έφυγε, τι να σου πω!» Τέλος πάντων.

0:23:52 Δουλειά σε αγγειοπλασείο. Εν συνεχεία σε εργοστάσιο καλτσών.

(ΣΜ) Κι από 'κει, ήθελα να γίνω..., να μάθω μια δουλειά. Κι έπιασα δουλειά στου Τουλή το..., της Άννας τον πατέρα.

(ΚΡ) Τι έκανε ο πατέρας της Άννας;

[Διακοπή για τεχνικούς λόγους]

(ΣΜ) Λοιπόν. Της Άννας ο πατέρας ήταν αγγειοπλάστης. Γλάστρες, κιούπια, εκείνα τα χρόνια βγάζαν πολλά κιούπια. Πιθάρια που βάζαν λάδια και τέτοια.

(ΚΡ) Πού ήτανε το...

(ΣΜ) Εκεί που είναι η Άννα, τώρα.

(ΚΡ) Εκεί ακριβώς... το μαγαζί...

(ΣΜ) Εκεί ήταν το μαγαζί. Ναι.

(ΚΡ) Το κεραμοποιείο....

(ΣΜ) Το κεραμοποιείο, ναι.

(ΚΡ) Ήτανε εκεί ακριβώς...

(ΣΜ) Είχε δέκα πέντε με δεκάξι εργάτες.

(ΚΡ) Μάλιστα.

(ΣΜ) Είχε πάρει και βραβείο απ' την Εκθεση Θεσσαλονίκης, τα κεραμικά. Ο πατέρας της. Εκεί έπιασα δουλειά. Κι ήθελα να μάθω να γίνω και 'γω αγγειοπλάστης. Είχα μάθει, είχα ξεκινήσει. Έκανα στάμνες, έκανα γλάστρες...

(ΚΡ) Τι ηλικία ήσασταν;

(ΣΜ) Ήμουνα δεκάξι χρονών. Ναι. Αλλά, δεν μ' άρεσε η δουλειά, γιατί ήτανε... λερωνόμουνα! Μ' άρεσε... ήμουνα μερακλής. Ήθελα να γίνω μηχανικός. Μου είχε κολλήσει. Ήταν ένας φίλος μου ο Γιάννης ο Περγαντής, θεός σχωρέσ' τον, ..., απέναντί μου, αυτός δούλευε στη «ΛΑΙΣ», εδώ στο Μαρούσι.

(ΚΡ) Εσείς τότε μένατε λοιπόν στην Πύλου, λέμε ή στην... Εσείς τότε πού μένατε;

(ΣΜ) Εκεί. Δεν έφυγα ποτέ εγώ απ' εκεί. Τώρα που παντρεύτηκα πήγα. Και στον πρώτο μου γάμο έμεινα στο Μαρούσι. Εν πάση περιπτώσει, του λέω «Δεν ζητάνε κανέναν εργάτη, ξέρω 'γω, κανέναν υπάλληλο...» «Ρε Σταύρο...» μου λέει... Λέω «Μίλησε εκεί πέρα!» Εν πάση περιπτώσει, μου λέει «Θα του πω του Μωραϊτή». Αυτός έχει το 3^ο σχολείο στο Ψυχικό. Ο Μωραϊτής.

(ΚΡ) Α! Του Μωραϊτή, η Σχολή Μωραϊτή...

(ΣΜ) Του Μωραϊτή... Το εργοστάσιο λεγόταν «ΛΑΙΣ». Το είχε κάποιος Ντεγιόν.

(ΚΡ) Ποιο λεγόταν «ΛΑΙΣ»;

(ΣΜ) Το εργοστάσιο αυτό, η καλτσοποιία λεγόταν «ΛΑΙΣ».

(ΚΡ) Α! Μάλιστα.

(ΣΜ) Κάλτσες γυναικείες έκανε.

(ΚΡ) Α! Κάλτσες. Μάλιστα.

(ΣΜ) Ναι. Και το πούλησε ο Ντεγιόν στον Μωραϊτή. Λοιπόν... Μου λέει «Θέλουνε αλλά είσαι μικρός, ρε Σταύρο!» Οι ταυτότητες τότε ήτανε χάρτινες. Και τι κάνω εγώ τώρα! Πιάνω και πλαστογραφώ την ταυτότητα, και τη βάζω πιο μεγάλο. Πήγα κι έπιασα δουλειά! Αλλά μ' άρεσε τόσο πολύ! Που μέσα σ' ένα χρόνο έγινα μάστορας! Ήξερα να φτιάχνω, να δουλεύω στις μηχανές.

0:27:19 Η θητεία στη Μακεδονία. Η περιπέτειες στο Στρατό.

(ΣΜ) Έκανα δυο, τρία χρόνια, και στρατιώτης. Κι όταν πήγα στο αφεντικό λέει «Καλά, πώς πας στρατιώτης, αφού εδώ είναι πιο μεγάλος είσαι...» Του λέω «Έχω πλαστογραφήσει.» Λέει «Επειδή είσαι καλό παιδί, εντάξει.» Πήγα στρατιώτης, γύρισα, πήγα στο πεζικό...

(ΚΡ) Πώς ήταν τότε στο στρατό;

(ΣΜ) Τότε ήταν χάλια. Τρώγαμε ξύλο τότε. Όταν πέρασα περιοδεύων στου Ρούφ.

(ΚΡ) Έτος;

(ΣΜ) Το '53. Το '51 κληρωτός ήμουνα, αλλά λόγω τότε ο εμφύλιος είχανε μείνει πίσω οι ηλικίες. Και πήγα στου Ρουφ, πέρασα εκεί τον έλεγχο. Έ, μετά πήγα στην Κρήτη στρατιώτης. Με όλους τους Χαλανδραίους. Πολλούς και φίλους ακόμα μαζί! Μπήκαμε εκεί κι ήταν τα πράγματα πολύ άσχημα, γιατί ήταν ο εμφύλιος. Είχε τελειώσει ο εμφύλιος βέβαια. Αλλά είχα έναν αδελφό που ήτανε στην Αριστερά τότε.

(ΚΡ) Αντάρτης;

(ΣΜ) Ήξεραν το όνομά του.

(ΚΡ) Αντάρτης;

(ΣΜ) Ναι, είχε πάει και στο βουνό, μαζί τους. Μικρός! Αλλά έμεινε εκεί. Εν πάση περιπτώσει. Στο τέλος... Μου λεν «*Τον Γιώργο τι τον έχεις;*» «*Αδελφός μου!*» «*Είσαι κομμουνιστής;*» Του λέω εγώ «*Όχι!*» Λέει «*Δεν μπορεί!*» «*Μα δεν είμαι! Πως θα 'μαι!*» Εν πάση περιπτώσει, έφαγα το ξύλο μου, όπως και μετά. Τότε τα κρεβάτια μου ήταν διπλά. Αποκάτω από το κρεβάτι μου ήταν ένας που κοιμότανε και σφύριζε και είχα έναν λοχία, ομαδάρχη... Μου λέει «*Αυτός που είναι από κάτω σου είναι κομμουνιστής!*». «*Και πού το ξέρεις και δεν το ξέρω εγώ; Που θες να το ξέρω ;*» «*Ε! Σφυρίζει! Είναι σύνθημα αυτό!*» Του λέω «*Δεν σφυρίζει μωρέ, κοιμάται ο άνθρωπος. Αντί να ροχαλίζει, σφυρίζει!*» Με καλέσανε μέσα. Μου λένε «*Κάνε δήλωση μετανόιας!*». Τους λέω «*Δεν ξέρω γράμματα.*» Λέει «*Αθηναίος και δεν ξέρεις γράμματα;*» «*Ε! Δεν ξέρω γράμματα! Τι να κάνω; Τι να γράψω ;*» Εν πάση περιπτώσει ... είχα γνωρίσει ένα «*κονφερανσιέ*» της εποχής μας. Θυμάστε τι είναι ο «*κονφερανσιέ*;» Του λέω έτσι κι έτσι μου λένε. «*Τι θες, να στο γράψω εγώ;*» «*Γιατί τους είπα ότι δεν ξέρω γράμματα!*» «*Τι σε νοιάζει εσένα ...!*» Το έγραψε αυτό το πήγα μέσα... Λέω «*Ορίστε!*» «*Το παραδέχεσαι!*» Τι να πω τώρα εγώ, ότι το παραδέχομαι; Εν πάση περιπτώσει... Φύγαμε, τελείωσε η θητεία μου τρεις μήνες στην Κρήτη, στο Ηράκλειο, κι από 'κει μας βάλανε, μας φέραν στον Πειραιά, μπήκαμε στα τραμ, αλλά εγώ είχα πάρει άδεια και τη μέρα ήθελα να δω τους δικούς μου. Και το τραμ το πράσινο, το θυμόσαστε καθόλου; Δεν το θυμόσαστε. Είσαι μικρή εσύ.

(ΚΡ) Για πέστε μου πώς ήτανε;

(ΣΜ) Ήταν τα τραμ, τα πράσινα.

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Στην Αθήνα.

(ΚΡ) Πώς γινόταν η συγκοινωνία στο Χαλάνδρι, εκείνη την εποχή;

(ΣΜ) Στο Χαλάνδρι ερχότανε λεωφορεία. Ήταν του «*ταλήρου*» που λέγαμε. Η πόρτα ήταν από πίσω.

(ΚΡ) Κι από παλιά, από τότε που ήσασταν παιδί, λέτε πηγαίνατε με τα πόδια...

(ΣΜ) Στην Κατοχή ήτανε με «γκαζοζέν». Είχανε απ' έξω καζάνι με ατμούς, ξέρεις, και κυλούσαν τ' αυτοκίνητα. Εν πάση περιπτώσει. Αφού τα προλαβαίναμε και ανεβαίναμε επάνω. Πιτσιρίκια τότε. Και πήρα το τραμ για να προλάβω, το τραμ πήγαινε σιγά. Και ήρθα στην Αθήνα... Η μάνα της Άννας, μου 'δωσε κουλούρι γιατί έπρεπε [ακατάληπτο] τα κουλούρια, και πήγαμε Ξάνθη. Κατ' ευθεία Ξάνθη. Από Κρήτη. Εκεί πήγαμε βράδυ. Κι έπρεπε να πλύνουμε τότε τα..., οι μπαλάσκες και τα [ακατάληπτο] ήτανε κανάβινα, δεν ήτανε πέτσιννα. Και έπρεπε να τα πλύνουμε. Και λέω του λοχία *«Πού να πλύνω τέτοια ώρα που είναι σκοτεινά;»* Μου λέει *«Από πού είσαι;»* Λέω *«Απ' την Αθήνα.»* *«Και δεν φαίνεσαι, γιατί είσαι καλό παιδί εσύ!»* *«Γιατί;»* του λέω *«Οι Αθηναίοι τι είναι;»* *«Είναι αλήτες!»* μου λέει. Τώρα, τι να του πω τώρα; Φοβόμουνα κιάλας. Εν πάση περιπτώσει, εγώ είχα έναν τρόπο, που έβαζα αλάτι στο νερό, και ασπρίζανε. Κι όταν με είδανε, λοιπόν, καθαρά λένε *«Τι είσαι, είσαι σπουδαίος, ρε !»* Εντάξει. Ε, μας βάλανε σ' ένα δωμάτιο, σαχλαμάρες, κι από κάτω ήτανε υπόγειο, κι ήτανε σιδερένια σκάρα. Κι εκεί κοιμήθηκα, επάνω, κοιμήθηκα. Ένα βράδυ, λοιπόν, ήρθε ένας λοχίας από την Ξάνθη κι άρχισε να πυροβολεί μέσα στο θάλαμο. Εγώ φοβήθηκα. Τώρα, τι ήμουν! Είκοσι δύο χρονών παιδάκι! Είκοσι τρία ήμουν. Ε, πέρασε αυτό, άρχισαν οι ασκήσεις, και λέγανε τότε, να λέμε ένα τραγούδι. *«Έξω Βουλγαριά, ουστ!»*, το τραγούδι. Εγώ δεν το τραγουδάγα και ο λοχαγός πίσω δεν με είδε, δεν τον είχα δει. Κι είχε βγάλει το λουρί απ' το ξίφος, ήταν τα ξίφη που ήταν μεγάλα τότε. Κι μου 'δωσε μία στο χέρι, πόνεσα, έπιασα κι έκλαιγα. *«Πρέπει να 'σαι περήφανος!»* Λέω, τι περήφανος, μωρέ, επειδή τραγουδάω... Εν πάση περιπτώσει. Μας έβαλε σ' ένα βουνό απάνω και γονατίσαμε με τα γόνατα για να κάνουμε άσκηση. Σημειωτόν με τα γόνατα. Είχαν ματώσει τα πόδια μας. Ε, τελείωσε μετά...

(ΚΡ) Πόσα χρόνια στο στρατό; Δύο;

(ΣΜ) Είκοσι οκτώ μήνες. Τότε ήτανε, είχα Έναν φαντάρο που τον είχα στην ομάδα μου που ήτανε 40 , 50 μήνες, αλλά έτρωγε φυλακές. Εν πάση περιπτώσει ... Έρχεται ένα ... Η Άννα είχε μια ξαδέλφη της, η οποία γνώριζε έναν στρατηγό στη Θεσσαλονίκη. Κι έστειλε ένα γράμμα ότι είμαι άρρωστος. Πήγα στο λοχαγό του λέω έτσι κι έτσι. *«Εσύ...»* λέει *«...πότε αρρώστησες;»* Γιατί τότε κόβαμε ξύλα για να έχουμε τις σόμπες στα αμπρί. Αμπρί τα λέγαμε αυτά που μέναμε. *«Εγώ σε βλέπω...»* λέει *«... [ακατάληπτο] και ανεβαίνεις στο βουνό! Τι αρρώστια έχεις; Δεν θα πας πουθενά!»* Εν πάση περιπτώσει γυρίσαμε μια άσκηση 100 χιλιόμετρα. Απ' την Ξάνθη στη Δράμα μέχρι τα Βουλγάρικα σύνορα, την Καβάλα. Ε, όταν γυρίσαμε, με φωνάζει ο λοχαγός. *«Δεν θα αποσπαστείς να πας στην Αθήνα!»*. Εγώ έλεγα να πάω στην Αθήνα. Εν πάση περιπτώσει, μου λέει *«Φεύγουνε για την Κορέα!»* Ήταν η Κορέα τότε. Θυμάσαι τίποτα; Του λέω *«Να δηλώσω να πάω στην Κορέα να πολεμήσω!»* Δηλώνω. Λέει *«Δεν υπάρχει [ακατάληπτο]... αλλά θα πας έφιππος, αγγελιαφόρος.»* Εν πάση περιπτώσει, στην Κρήτη που ήμουν είχα γνωρίσει έναν Δημήτρη τον Κισίμη. Είχαμε γίνει φίλοι. Αυτός ήτανε αλφαμίτης και είχαμε βγει βόλτα στη Νιγρίτα, τα Κιβδίσια, που λένε τώρα εκεί οι αυτοί, οι αγρότες. Μου κάνει έτσι *«Ελα από δω.»* Εγώ φοβήθηκα. Λέω *«Μα δεν έκανα τίποτα!»* Με

πάει από 'δω με τραβάει «Ρε συ, θες να πας στην Κορέα;» Λέω «Ναι!». «Θες να σε πλακώσω στο ξύλο; Εκεί δεν γυρνάει κανένας, βρε.» μου λέει. «Εγώ πήγα...», λέει, «... στο στρατηγό και του 'πα αυτόνανε μην τον στείλετε γιατί είναι προστάτης οικογενείας.» Εντάξει. Δεν πήγα. Κατάφερε το παιδί αυτό, μ' έσωσε. Εντάξει. Πάω στο λόχο μου ξανά. Λέει [ακατάληπτο] «Θα πας Σχολή Υπαξιωματικών.» Λέω «Γιατί; Δεν θέλω.» Λέει «Θα πας!» «Μα δεν ξέρω γράμματα!» «Θα πας!» λέει, «Και θα φας και α ξύλο άμα δεν πας!» Πήγα για να βγω δεκανέας. Έχεις πάει φαντάρος; Να βγω δεκανέας. Βγήκα δεκανέας. Είμαστε 280 άτομα, βγήκα πρώτος. Γυρνάω στο λόχο μου, αφού τελείωσε η εκπαίδευση. Λέει «Να ξαναπάς πίσω, να πάρεις άλλο βαθμό!» Πάω εκεί και βγαίνω λοχίας. Αφού τελείωσα την εκπαίδευση, λέει «Θα γίνεις επιλοχίας! Μάνα του λόχου!» Λέω «Δεν δέχομαι άλλο!» Εν πάση περιπτώσει, δεν πήγα. Γίνεται μια άσκηση μεγάλη, να πάμε να βρούμε τέσσερις αντάρτες, που αλωνίζανε τα χωριά εκεί Κιβδίλια και λοιπά.

(ΚΡ) Αντάρτες εκείνη την εποχή;

(ΣΜ) Ναι είχαμε καθαρίσει πια. Και αυτός τι... Ήτανε λέει ο μόνος που είχε βάλλει με πυροβολικό μες στη Θεσσαλονίκη, όταν ήταν αντάρτης. Εν πάση περιπτώσει, αυτός είχε λεφτά μαζί του. Είχε ένα σακουλάκι με λίρες. Του στήσαμε το καρτέρι, φτάσαμε εκεί, εγώ είχα το πολυβόλο. Ήμουνα πολυβολητής. Αλλά μπλοκάρισε το όπλο μου και αυτοunuού. Αυτός είχε ένα STEN Εγγλέζικο, το οποίο όταν πήδαγες όπλιζε μόνο του. Και δεν πρόλαβε να μας καθαρίσει. Μόνον αυτόν τον πιάσανε, και φύγαν οι άλλοι. Οι τρεις τέσσερις που ήταν μαζί. Όταν τον πιάσανε, είχε λεφτά μαζί του, τι έγινε μετά... Ένα βράδυ όμως ήτανε τα Κρούσσια² εκεί στα Κιβδίλια, δίπλα σου δεν έβλεπες από το δάσος. Και για μια στιγμή, όπως είχα πάρει το όπλο μου, έτσι, το είχα οπλίσει, και είδα το δεντράκι και κουνήθηκε απ' τον αέρα. Και κέρωσα. Μου 'πεσε το όπλο απ' τα χέρια μου. Πάει, με φάγανε! Εν πάση περιπτώσει, ε, πέρασε. Το άλλο βράδυ ήτανε τόσο πολλή βροχή και τόσο κακό, ψηλά όμως, βέβαια, βουνά, κι ο ένας απ' αυτούς, πήγε στη μονάδα μου, στη διμοιρία μου, κι είχαμε ένα παιδί Ευσταθίου απ' την Κηφισιά, με το οποίο είχαμε γίνει και φίλοι. Σαν πατριώτες, βέβαια. Και την ώρα που βγήκε ο κακομοίρης, την άλλη μέρα πήγαινε στο νοσοκομείο για να κάνει εγχείρηση σκωληειδίτη, κι έπεσε απάνω τους, και με το μαχαίρι, λοιπόν, τον τρυπήσαν εδώ, τον σκοτώσαν το παλικάρι. Αλλά άστραψε και φύγαν αυτοί! Γιατί φάνηκε... Ε, την άλλη μέρα, καταλαβαίνετε, τι έγινε. Το βουνό το ονομάσαν «Ευσταθίου». Τιμής ένεκεν. Εγώ όμως, τώρα, είχα δει τι είχε γίνει με τον αντάρτη. Κι ήξερα ότι πήρε ο λοχαγός. Και μου κάνουν μια μετάθεση στα σύνορα. Στην πυραμίδα. Εκεί κάθισα δώδεκα μήνες. Σαν ομαδάρχης. Εκεί, είχε έρθει μια φορά ο Συνταγματάρχης του 31^{ου}, λέει «Θα σου στείλω έναν κατάσκοπο. Πρόσεξε, πες μου τι γίνεται εδώ δίπλα!» Του λέω «Από κάτω ακούω Βουλγάρους. Είναι ολόκληρο σώμα. Και 'μεις είμαστε δέκα φαντάροι. Δηλαδή απ' την μονάδα μου είμαι πέντε ώρες.» Καταλαβαίνετε τι θα γινότανε αν... μου κάναν επίθεση; Μου στήσανε ναρκοπέδιο γύρω γύρω απ' το φυλάκιο μου. Είχα στείλει διόπτρα, είχαμε χτίσει ένα φυλάκιο, κι είχα διόπτρα. Κι έπρεπε να δίνω σήμα στο 3^ο Σώμα, κάτω, τι βλέπω στους Βουλγάρους. Την άλλη μέρα, λοιπόν, ήταν έρχεται ένας ανθυπολοχαγός. Υπολοχαγός. Λέει «Ποιος είναι επί κεφαλής;» Λέω «Εγώ!» Τι [ακατάληπτο] να φορέσουμε; Είμαστε κι αξύριστοι! Ποιος να μας δει; Μόνο ο θεός. Λέει «Θέλω να φύγω από 'δω.» Του λέω «Δεν θα

φύγεις!» «Και ποιος είσαι εσύ, ρε!» λέει. Λέω «Δεν θα φύγεις!» «Εδώ από κάτω...» του λέω «...είναι ολόκληρο Σύνταγμα! Έτσι κι έφυγες...» λέω «... πάει, τελείωσες!» «Εγώ θα περάσω!» μου λέει. Του λέω «Εγώ δεν φέρω καμιά ευθύνη!» Μου λέει «Δεν έχεις καμιά δουλειά εσύ. Τι; Μου κάνεις κουμάντο εσύ στο λοχαγό!» Και μέσα σε μια ώρα έφυγε το βράδυ, σε δυο ώρες άκουσα τους πυροβολισμούς, τον καθάρισαν. Τον φάγανε, πάει αυτός. Ε, μετά, έρχεται ο Συνταγματάρχης «Λέει που είναι το τσακάλι, βρε;» Έτσι μίλαγε. Λέω «Εγώ.» Είχα κάνει ένα κασκόλ και το είχα κάνει τραγιάσκα. Καπελάκι. Λέει «Εσύ είσαι;» Λέω «Μάλιστα.» Λέει «Θα σου κάνω ναρκοπέδιο, γύρω γύρω εδώ...» λέει «...για να προσέχεις.» Λέω «Εντάξει. Καλό είναι αυτό...» του λέω «...γιατί φοβάμαι. Έχω ολόκληρο λόχο εδώ από κάτω.» του λέω. «Σύνταγμα. Τι να κάνω εγώ με δέκα φαντάρους; Με τρεις χιλιάδες φυσιγγία που έχετε δώσει και τρεις χειροβομβίδες!» Λέει «Εντάξει, θα σου στείλω εγώ ανθρώπους.» Σαχλαμάρα, τίποτα. Έρχεται την άλλη μέρα, λέει «Να πας να κάνεις μια έρευνα, μας έφυγε ένας φαντάρος και πήγε στη Βουλγαρία.» Λέω «Να πάω πού; Στα σύνορα; Εδώ έχει χιλιόμετρα!» Λέει «Θα πας!» Λέω «Δεν θα πάω!» Εν πάση περιπτώσει, λέει «Θα πας φυλακή!» Μας παίρνουν, παίρνω τα παιδιά όλα και πάμε σ' ένα μέρος που ήτανε λουτρά εκεί, αλλά δεν έκανε τίποτα ακόμα. Εκεί ήταν ένας χωροφύλακας, ένας υπολοχαγός και είχε τους φαντάρους, τους χωροφύλακες, κι όπως πήγαν οι φαντάροι είχαμε ένα χρόνο εκεί. Όπως είδανε την γυναίκα του, είχε βγει απ' τα ζεστά νερά, φορούσε ένα , πώς το λένε, μπουρνούζι, φαινότουσαν τα πόδια της. Μόλις την είδαν οι φαντάροι, τρελλαθήκαν οι άνθρωποι. Φωνάζω τον χωροφύλακα του λέω «Πάρε τη γυναίκα σου από 'δω γιατί εδώ θα γίνει φασαρία.» «Είσαι καλά, ρε!» μου λέει. Του λέω «Σε διατάζω!» «Εγώ είμαι νωματάρχης.» «Ε, και τι έγινε που είσαι νωματάρχης;» του λέω. «Εγώ είμαι επί κεφαλής...» του λέω «...μονάδας! Το... διμοιρίας! Πάρ' την από 'δω!» του λέω. Είχαμε φαντάρο απ' το Βόλο, ο οποίος ήταν αλητεία. Μου λέει «Θα πάω να χυμήξω!» «Είσαι με τα καλά σου, ρε!» του λέω. «Εγώ θα του χυμήξω!» μου λέει. Τον άρπαξα, του λέω «Φύγε και κάτσε σ' ένα μέρος, να μην σε κτυπήσω.» Εν πάση περιπτώσει, ηρέμησε. Και φύγαμε από 'κει, τελείωσε η επίθεση που είχα κάνει, στο δρόμο βρήκαμε ένα Τουρκάκι που βόσκαγε πολλά πρόβατα. Ένα Τουρκάκι δέκα χρονών ήτανε. Εν τω μεταξύ, λέει αυτός που 'χε πάει στη γυναίκα αυτή, «Θα πάω...» λέει «...να το βιάσω!» Του λέω «Θα σε καθάρισω!» Τραβάω το πι... , είχα αυτόματο εγώ, «Θα σε καθάρισω!» του λέω «Να το ξέρεις!» Πήγε λοιπόν κι άρχισε το κοριτσάκι... Του λέω «Ρε, δεν ντρέπεσαι;» Ήταν απ' το Βόλο αυτός. Ένας αλήτης ήτανε. Του λέω «Φύγε, να μην σε κτυπήσω!» Τραβάω μια με το όπλο στο κεφάλι, εντάξει, διαλύθηκε λίγο... Λέει «Εντάξει, έχεις δίκιο.» Και πήγαμε στη μονάδα... Από 'κει κι έπειτα ήρθε η ώρα πια ν' απολυθώ. Είχα έναν λοχαγό, Γέρος Αλέξανδρος, αυτός ήταν του Ζέρβα, τότε. Και δεν με χώνευε. Γι' αυτό και μου 'λεγε, έλεγα όχι. Γιατί μου 'λεγε πράγματα που δεν γινόντουσαν. Εν πάση περιπτώσει, τη μέρα που ήταν να απολυθώ, λέει «Δεν θ' απολυθείς!» Λέω «Σοβαρολογείτε;» Λέει «Εδώ πίσω, έχει έναν τσοπάνο που μπαينوβγαίνει στα βουλγάρικα και κάνει... ατιμίες, κατασκοπίες.» Είχε χιονίσει. Το χιόνι ήταν δυο μέτρα. «Και πού να πάω να τον βρω;» Λέει «Να πας να τον βρεις!» Λέω «Μα αφού απολύομαι!» Λέει «Δεν απολύεσαι!» Τι να κάνω, λέω, πήγα. Τον βρήκα τον τσοπάνο, είχε ένα όπλο χωρίς κοντάκι, σκέτη κάνη μόνο. Του λέω έτσι κι έτσι, ο λοχαγός μου αυτό κι αυτό... «Και πού να πάω, μάνα μου;» μου λέει. «Έχω τα

πρόβατά μου, θα μου τα φάνε... λέει «...οι λύκοι.» Του λέω «Τι να σου κάνω, ρε χριστιανέ μου...» «Κι εγώ διαταγή εκτελώ!» «Ο γιος μου απολύεται σήμερα!» Λέω «Την ίδια ηλικία τη δικά μου έχει!» Τον πήρα τον κακομοίρη, τον πήγα στο λόχο, τον πλάκωσε αυτός. «Τι τον δέρνης, ρε λοχαγέ;» του λέω. «Με ποιο δικαίωμα;» Κι ήρθε λοιπόν, μου τραβάει δυο χαστούκια ο λοχαγός μου, του λέω «Τι να σου κάνω... Δεν μπορώ να μιλήσω.» Και φεύγω. Κι όταν έφυγα, πήρα μια πέτρα και την πέταξα πίσω μου, και με ξαναφωνάζει πίσω. Μου λέει «Δεν θ' απολυθείς! Αυτό που έκανες...» μου λέει «...είναι βρομιά!» Είχα το γυλιό μου στην πλάτη μου, τα ρούχα, σηκώθηκα κι έφυγα. Έτρεξα κι έφυγα. Λέω, άντε να με πιάσει τώρα! Και κατέβηκα στην Ξάνθη. Εκεί με φώναξε ο Διοικητής, ήταν απ' την Αθήνα, Θεοχάρης Δημήτριος. Λέει «Τι έγινε με σ' ένα; Κάτι έγινε.» λει. Του λέω «Αυτό κι αυτό μου συμβαίνουνε, κύριε Διοικητά. Και έτσι κι έτσι έγινε, ενώ απολύομαι... » «Καλά, άστο...!» μου λέει «...εντάξει!»

0:43:47 Η διασκέδαση στο Χαλάνδρι. Οι παράγκες των Μικρασιατών και τα καφενεία. Η αντιμετώπισή του από κάποιους Χαλανδραίους.

(ΣΜ) Και πήραμε το λεωφορείο και κατεβήκαμε και ήρθαμε στην Αθήνα. Πολίτης πια.

(ΚΡ) Μάλλον στο Χαλάνδρι.

(ΣΜ) Στο Χαλάνδρι ναι. Είπα Αθήνα, ε; Είμαστε Αθηναίοι τότε ακόμα. Το Χαλάνδρι ήταν Αθήνα. Ναι, ήταν τέως Δήμος Αθηναίων, γινότανε μετά. Μέχρι το '36 νομίζω; Κι έτσι έγινε.

(ΚΡ) Και πώς ήταν το Χαλάνδρι τότε;

(ΣΜ) Το Χαλάνδρι τότε ήταν ένα χωριουδάκι.

(ΚΡ) Για πέστε λοιπόν πώς ήταν το Χαλάνδρι.

(ΣΜ) Τώρα, εκεί που είναι η Εθνική Τράπεζα, ξέρετε που είναι η Εθνική Τράπεζα, ήτανε η Δημαρχία. Κι εκεί έβγαινε ο μπαρμπα Θόδωρας κι έκανε τον ντελάλη. Ξέρεις τι είναι ο ντελάλης;

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Κι εμείς βγαίναμε....

(ΚΡ) Τι ήτανε, τι διαλαλούσε;

(ΣΜ) Ε, διαλαλούσε, ξέρεις, ο Δήμαρχος κάτι... Δεν θυμάμαι ακριβώς. Η γυναίκα του ήταν εκκλησάρισσα του Αγίου Νικόλα, ήτανε η γυναίκα του.

(ΚΡ) Πώς διασκεδάζατε; Πώς ήταν η ζωή.

(ΣΜ) Τι διασκέδαση; Τίποτα.

(ΚΡ) Τίποτα.

(ΣΜ) Τίποτα. Εδώ, το μόνο πράγμα που ήμασταν πια δέκα χρονών, πηγαίναμε στη Φιλοθέη, το σινεμά, κι από κάτω, όπως ήταν το σινεμά εδώ...

(ΚΡ) Εκεί που είναι και τώρα;

(ΣΜ) Ναι. Είναι ακόμα, νομίζω. Κι από κάτω είναι το ποτάμι. Εκεί τι κάναμε εμείς; Βάζαμε έναν με εισιτήριο, συμμορία όλη, και μπαίναμε από τ' αποχωρητήρια, τ' αποχωρητήρια πίσω, και μπαίναμε μέσα. Και βλέπαμε τα έργα.

(ΚΡ) Πώς... στο σπίτι, η οικογένεια, που ήσασταν και τόσοι άνθρωποι και παιδιά...

(ΣΜ) Ήμασταν πολλοί. Μεγάλη οικογένεια, ναι. Πολύτεκνη.

(ΚΡ) Ναι, πώς διασκεδάζατε, ας πούμε.

(ΣΜ) Τίποτα. Διασκέδαση τίποτα. Τίποτα.

(ΚΡ) Δεν υπήρχανε, έτσι, οικογενειακά τραπέζια, ξέρω 'γω, να έρθουν οι συγγενείς...

(ΣΜ) Μετά γίναν αυτά. Πολύ μετά. Πια ήμασταν μεγάλα παιδιά πια.

(ΚΡ) Ναι. Εκείνη την εποχή δηλαδή μέχρι που πάτε φαντάρος '53...

(ΣΜ) Οι γιορτές γινόντουσαν στα σπίτια.

(ΚΡ) Ναι, γινόντουσαν γιορτές;

(ΣΜ) Ναι γιορτάζαν στα σπίτια. Μαζευόταν η γειτονιά...

(ΚΡ) Ναι, γινόντουσαν επομένως.

(ΣΜ) Ναι, γινόντουσαν, βάζανε όλοι, ο καθένας τα λεφτά του! Και διασκεδάζαμε. Ε, έτσι περνούσε. Όταν όμως ο πατέρας μου, απ' τη Μικρά Ασία που ήρθε και πολλά χρόνια μετά, εκεί στο Συνοικισμό ήταν οι παράγκες. Ήταν οι Μικρασιάτες. Εκεί είχε τα καφενεία. Ήταν το ένα του Πάκου, το άλλο ήταν του Κατσαρού το μπακάλικο, πιο κάτω του Μόρτογλου το μπακάλικο, και λίγο πιο κει ήταν ένα, του Πέτρου, ένα καφενείο. Εκεί κατεβαίνανε οι Χαλανδραίοι οι Αρβανίτες, όπως τους λέγαμε, γιατί μιλάγαν αρβανίτικα οι Χαλανδραίοι, οι «βέροι» Χαλανδραίοι. Μαρουσιώτες, Κορωπί, Σπάτα, μιλάγανε αρβανίτικα όλοι αυτοί, γι' αυτό τους λέγαν και Αρβανίτες. Λοιπόν, κατεβαίνανε και χτυπάγαν τον κόσμο. Τους φωνάζανε «Τούρκους». Τους φωνάζανε αυτούς στις παράγκες.

(ΚΡ) Ναι;

(ΣΜ) Ναι, έτσι τους φωνάζανε. Μέχρι τελευταία, μου είπε ένας εδώ στη γειτονιά μου, «Είσαι Τούρκος! Τι δουλειά έχεις εσύ;» Του λέω «Είσαι φίλος μου και δεν σου μιλάω. Δεν θέλω να σε χτυπήσω.» Φίλος μου από τα γεννοφάσκια μας. Τέλος πάντων. Και του τον είχαν πειράξει τον πατέρα μου. Γιατί ο πατέρας μου ήταν ένα παλικάρι. Ήταν ψηλός άντρας, Ένας ωραίος άντρας. Ήταν παλικάρι. Ήταν και νέος τότε. Ούτε σαράντα δεν ήτανε. Τέλος πάντων.

0:47:11 Πώς έζησε τον εμφύλιο. Ο βομβαρδισμός των Αγγλων.

(ΣΜ) Κι όταν έγινε ο εμφύλιος, έρχεται ένας απ' τις παράγκες, ο Γιάννης και λέει στη μάνα μου «Κυρά Ευγενία, τον Μανώλη τον πιάσανε...» λέει «... τον έχουνε

φυλακή!» «Γιατί;» Εν πάση περιπτώσει, τότε ήμουν δέκα πέντε χρονών, στον εμφύλιο, τόσο ήμουν. Ε, τόσο ήμουν. Το '44. Ε, τότε. Όταν έγινε στην Αθήνα η φασαρία η μεγάλη. Εν πάση περιπτώσει...

(ΚΡ) Εσείς, ας πούμε, τα γεγονότα της Αθήνας, πώς ξεκίνησε ο εμφύλιος, δεν τα...

(ΣΜ) Ναι, την Αθήνα, όταν έγινε το μεγάλο κακό, που τότε χτυπήσαν οι αστυφύλακες, είχα πάει στην Αθήνα με τον Αργύρη, εδώ πάνω, τον περιμένουμε, τον φουκαρά, να πεθάνει τώρα. Πρώτο μου ξάδερφο. Του λέω «*Πάμε στην Αθήνα;*» Ήταν πιο μικρός από μένα. Και πάμε. Κι είδαμε κόσμο! Πυροβολισμοί... Σκοτώσαν κι ένα γιατρό στο Χαλάνδρι.

(ΚΡ) Με την απελευθέρωση πού είσαστε;

(ΣΜ) Εδώ ήμουν.

(ΚΡ) Όταν ελευθερώθηκε...

(ΣΜ) Εδώ, δεν έφυγα εγώ.

(ΚΡ) ...το '44 η Αθήνα. Δεν πήγατε κάτω στις γιορτές που έγιναν;

(ΣΜ) Όχι, όχι. Δεν πήγαινα εγώ τέτοια πράγματα. Και όταν βάλανε οι Άγγλοι απ' το Κολέγιο, ξέρετε πού είναι το Κολέγιο.

(ΚΡ) Βέβαια, ξέρουμε.

(ΣΜ)(ΣΜ)Από 'κει είχαν τα τανκς και βάλανε στο Χαλάνδρι.

(ΚΡ) Το Κολέγιο, το οποίο τότε...

(ΣΜ) Το Αμερικάνικο! Παλιό, πολύ παλιό. Και ήρθαμε στο Χαλάνδρι και σκοτώσανε πολλούς ανθρώπους, στο Χαλάνδρι. Της Αννούλας η ξαδέρφης, που ήταν απέναντι ακριβώς, έπεσε μια οβίδα. Κι ακριβώς δίπλα έπεσε άλλη μία. Κι όπως ήταν οι γραμμές του τρένου...

(ΚΡ) Χτυπούσαν οι Εγγλέζοι;

(ΣΜ) Ε;

(ΚΡ) Χτυπούσαν οι Εγγλέζοι;

(ΣΜ) Ναι. Γιατί ήταν οι αντάρτες τότε. Ήταν οι αντάρτες.

(ΚΡ) Είχε αντάρτες εδώ;

(ΣΜ) Ναι. Όχι, αυτοί που είχαν κατέβει απ' τα βουνά, και ακόμα, που τελείωσε ο πόλεμος. Μετά έγινε η συνθηκολόγηση. Τέλος πάντων. Κι εκεί στα σίδερα χτύπησε μια οβίδα και όπως ήταν στα σίδερα έφυγε το βλήμα και πήγε στο σπίτι μου, γιατί ήταν άδεια όλα εκεί, και χτύπησε κοντά στον πατέρα μου. Ευτυχώς δεν τον χτύπησε. Την άλλη μέρα πήγαμε στο Χαλάνδρι, είχαν πέσει πολλές σε σπίτια μέσα... Μάλιστα θυμάμαι ένα στου Ζένου, φωτογράφος κι αυτός, έπεσε η οβίδα

μες το σπίτι του, και όπως ήταν και μονοκατοικία, σκότωσε όσους ήταν μέσα. Τέλος πάντων. Πέρασαν αυτά.

0:49:33 Το Χαλάνδρι μετά το '50. Τα παιχνίδια των παιδιών . Η γειτονιά.

(ΣΜ) Μεγαλώσαμε, το Χαλάντρι ήταν ένα χωριουδάκι, απ' ότι άκουγα εγώ ήταν γύρω...

(ΚΡ) Πόσο δηλαδή, πόσο είχε κάποιος την αίσθηση ότι ήταν ακόμα χωριό; Μέχρι πότε;

(ΣΜ) Νομίζω μέχρι...

(ΚΡ) Δηλαδή, είχε, έτσι μονοκατοικίες, κήπους...

(ΣΜ) Συνέχεια, μέχρι και το '40 ήτανε. Μέχρι και τον πόλεμο έτσι ήταν ακόμα. Υπήρχαν και οι παράγκες.

(ΚΡ) Και μετά που γυρίσατε απ' το στρατό, και μιλάμε πια για μετά το '53, τη δεκαετία του '50, αρχίζει κι αλλάζει; Πότε αρχίζει κι αλλάζει;

(ΣΜ) Ε, άρχισε σιγά σιγά να χτίζουνε, διάφορα, να μεγαλώνει.

(ΚΡ) Αυτό που λέτε ότι ήτανε μέρος που έρχονταν για παραθερισμό... από την Αθήνα, ίσχυε αυτό;

(ΣΜ) Εγώ, ναι, ναι, ναι!

(ΚΡ) Γιατί είχε, λέει, και ταβέρνες....

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) ...και έρχονταν από την Αθήνα...

(ΣΜ) Τότε αρχίσαν...

(ΚΡ) ...να παραθερίσουνε...

(ΣΜ) Έρχόντουσαν απ' την Αθήνα, από την Καισαριανή, ερχόντουσαν συγγενείς του πατέρα μου, απ' την Καλογρέζα. Εδώ που είναι τώρα η Παπανικολή, ήταν χωματόδρομος. Και δίπλα οι γραμμές του τρένου.

(ΚΡ) Οι γραμμές του τρένου.

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) Αυτό το τρένο το θυμόσαστε;

(ΣΜ) Λάρισσα-Σούνιο! Λαύριο!

(ΚΡ) Λαύριο.

(ΣΜ) Τα θυμάμαι αυτά. Γιατί, όταν ήμασταν μικρά, βάζαμε πρόκες, σας το είπα και προηγουμένως, για να κόψουμε..., να κάνουμε κοπίδια. Και όταν βάζαμε τις πρόκες φεύγαμε να μην πέσει το τρένο. [Γελάει] Πότε θα εκτροχιαστεί το τρένο.

Εντάξει. Κόβαμε, κάναμε κοπίδια, κάναμε караγκιόζηδες, και παίζαμε στα σπίτια Καραγκιόζη.

(ΚΡ) Α! Να λοιπόν που διασκεδάζατε!

(ΣΜ) Ήμασταν μικρά τότε, ήμασταν μικρά.

(ΚΡ) Ναι αλλά διασκεδάζατε και με τον Καραγκιόζη,

(ΣΜ) Το σπίτι της αδελφής μου, είχαμε βάλει ένα σεντονάκι άσπρο, κι εκεί απ' έξω μαζεύαμε τα παιδιά της γειτονιάς, κι ο καθένας διάβαζε το βιβλίο του Καραγκιόζη και λέγαμε τις σαχλαμάρες μας τότε. Αυτή ήταν η διασκέδασή μας, είμασταν μικρά παιδιά όμως.

(ΚΡ) Ε, ναι. Μικρά παιδιά, βεβαίως. Α! παίζατε, λοιπόν, Καραγκιόζη!

(ΣΜ) Μετά παίζαμε μπάλα, εκεί στη γειτονιά.

(ΚΡ) Α! μπάλα!

(ΣΜ) Ερχόνταν απ' το Χαλάνδρι οι πιο μεγάλοι, όχι ομάδα, έτσι, παιδιά της γειτονιάς. Τώρα πού είναι του Καρύδη το σπίτι το λοξό... Ξέρετε πού είναι του Καρύδη;

(ΚΡ) Πού είναι;

(ΣΜ) Απέναντι στου Παληβού; Του Παληβού, δεν τον ξέρετε;

(ΚΡ) Τον Παληβό, δεν ξέρω;

(ΣΜ) Ναι. Απέναντι δεν είναι ένα σπίτι γωνιακό; Έτσι, γωνία;

(ΚΡ) Α!, ναι, ναι.

(ΣΜ) Του Καρύδη. Εκεί ήταν χωράφι.

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Εκεί ήταν το τέρμα. Το γήπεδο.

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Και παίζαμε. Ε, τα σπίτια ήτανε τα δικά μας, του πατέρα μου και του Ζουραδή απέναντι..

(ΚΡ) Του Ζουραδή, ναι.

(ΣΜ) Και η Μαρία, δεν ξέρω, η Μαρία ζει ακόμα. Και ο Βαγγέλης ζει. Τ' αδελφια της. Εκεί ήτανε χωράφι, δεν υπήρχε, τίποτα...

(ΚΡ) Δεν υπήρχε τίποτα...

(ΣΜ) Κι όπως έβρεχε, όταν έβρεχε, τα νερά κατεβαίνουν...

(ΚΡ) Δηλαδή η Ναυαρίνου χωράφια.

(ΣΜ) Χωράφια.

(ΚΡ) Η Πύλου, χωράφια.

(ΣΜ) Χωράφια ήτανε. Η Πύλου ήταν τα δικά μας τα σπίτια μόνο.

(ΚΡ) Τα δικά σας, δηλαδή το δικό σας...

(ΣΜ) Του πατέρα μου, του Πάκλη, του Ορφανού, του Βαλαβάνη, από την άλλη μεριά του Δένδια και τέτοια δεν υπήρχαν αυτά. Και το καμίνι. Το σπίτι...

(ΚΡ) Το καμίνι που ήτανε...

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) ...Εκεί που είναι η κυρία Άννα τώρα.

(ΣΜ) Της Άννας η μάνα ήταν στου Ζουρνατζή το σπίτι. νοίκιαζε και μένανε.

(ΚΡ) Α! Μάλιστα.

(ΣΜ) Η κυρα Κατίνα. Κι αυτή, εν τω μεταξύ, όπως ήμουν μικρό εγώ, τραγουδάγε ένα τραγούδι και φώναζε δυνατά η μάνα της, μια σπουδαία γυναίκα, η μητέρα της. Και έλεγε το τραγούδι, να το θυμηθώ. Πώς το λέγανε... Τέλος πάντων. Γιατί μ' άρεσε που το τραγουδάγε.

(ΚΡ) Για πες. Ποιο τραγούδι ήτανε αυτό; Θα είναι ωραίο.

(ΣΜ) Αυτό «*Αχ, Ριρίκα, εσύ είσαι πράμα...*» το θυμάστε; [Γελάει].

(ΚΡ) Δεν το θυμάμαι. Για πείτε!

(ΣΜ) Το τραγουδάγε αυτό το τραγούδι. Και 'γω καθόμουν πίσω και καμάρωνα. Εν πάση περιπτώσει, μετά φτιάξαν το σπίτι εδώ, στην Κατοχή φύγαν, πήγαν στη Θεσσαλονίκη, το καμίνι το νοίκιασε στον πεθερό μου, τον έκανα μετά... Τότε τον ήξερα σαν γείτονα, ας πούμε. [ακατάληπτο] Η Αννούλα γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη

(ΚΡ) Ναι, αλλά είναι πολύ μικρή, όμως.

(ΣΜ) Μικρό ήρθε.

0:53:36 Τα μπάνια στη θάλασσα.

(ΣΜ) Ε, από 'κει και μετά η διασκέδασή μας τα Σαββατοκύριακα ήταν να πάμε σε θάλασσα.

(ΚΡ) Α! Μα, για πέστε μας λοιπόν! Πώς πηγαίνατε στη θάλασσα;

(ΣΜ) Ναι. Είχαν τα φορτηγά. Όχι σκεπασμένα, φορτηγά. Εκεί... ο καθένας να πούμε... «*Σταύρο θα 'ρθεις εσύ; Εσύ Παναγιώτη θα 'ρθεις;*» Κι ανεβαίναμε και πηγαίναμε και τραγουδάγαμε πάνω στο φορτηγό...

(ΚΡ) Στο φορτηγό.

(ΣΜ) ... και πηγαίναμε στη θάλασσα.

(ΚΡ) Πηγαίνατε αγόρια, κορίτσια;

(ΣΜ) Όλοι μαζί.

(ΚΡ) Όλοι μαζί.

(ΣΜ) Η Άννα με τη μαμά της, στρώνουμε κάτω στην άμμο και κοιμόμουν ανάμεσά τους εγώ. Ήμουν μικρό. Δηλαδή μικρό όχι ως η Άννα γιατί εγώ είμαι πιο μεγάλος από την Άννα. Η Άννα είναι εβδομήντα, εγώ είμαι ογδόντα εφτά. Εβδομήντα δύο, πόσο είναι τώρα... Και κοιμόμαστε, εκεί η μαμά της, εγώ εδώ κι εκεί η Αννούλα. Μικρό η Αννούλα. Και κάναμε τα μπάνια μας. Παίρναμε φαγητά μαζί μας...

(ΚΡ) Α! και περνάγατε όλη τη μέρα...

(ΣΜ) Ναι. Όλη τη μέρα.

(ΚΡ) Πού πηγαίνατε;

(ΣΜ) Λούτσα, Αγ. Αντρέα, αυτά ήταν τα πιο κοντά.

(ΚΡ) Μαραθώνα;

(ΣΜ) Μαραθώνα όχι. Μαραθώνα μετά πηγαίνανε όσοι θέλαν να νοικιάσουν. Μαραθώνα πηγαίναμε μετά πια, όταν μεγαλώσαμε. Αυτή ήταν η διασκέδασή μας. Ε, πια αρχίσαμε πια κι ήμασταν....

(ΚΡ) Και τα φορτηγά ποιος τα είχε αυτά τα φορτηγά;

(ΣΜ) Αυτός... ο ένας ήταν ο Μουλάζ, ο άλλος ήταν ο Πιτσινός, και τα Σαραντάκια. Οι δίδυμοι. Σαραντάκια τα λέγαμε γιατί ήταν δίδυμοι αυτοί. Μεγάλοι από 'μας, δηλαδή.

(ΚΡ) Δηλαδή τα φορτηγά...

(ΣΜ) Τα πληρώνουμε! Πλήρωνε ο καθένας το εισιτήριό του. Τώρα πόσο δίνουμε, δυόμισι δραχμές, τρεις δραχμές, δεν θυμάμαι. Ε, η μαμά μάς ετοίμαζε τα φαγητά να πάρουμε μαζί μας, τι βάλανε, κανένα κεφτέ, κανένα ψάρι, καμιά ντομάτα, αυτά ήτανε και καθόμασταν εκεί, και περνάγαμε όλη μέρα... Και γυρνάγαμε πίσω.

0:55:29 Δουλειά και στο εργοστάσιο και στο αγγειοπλαστείο.

(ΣΜ) Ε, όταν πια μεγαλώσαμε, αρχίσαμε να μην είμαστε νέοι πια, ήταν πια τα Σπάτα. Το Χαλανδρι είχε φτιαχτεί, είχε τις ταβέρνες του, είχε απ' όλα.

(ΚΡ) Πότε μιλάμε πια, '60;

(ΣΜ) Πιο κάτω. '55, '56...

(ΚΡ) Α! '55, στα μέσα, εκεί..

(ΣΜ) Ήμουν νεαρός εγώ πια. Εν πάση περιπτώσει, ε, μετά κάναμε παρέες με τον Γιάννη τον αδερφό της Άννας, κάναμε πολύ, σαν αδελφια είμαστε. Και η άλλη η γειτονιά, η οποία δεν ζει κανένας.

(ΚΡ) Και πού, και πού αρχίσατε να δουλεύετε κάπου τότε;

(ΣΜ) Εγώ τότε δούλευα στο εργοστάσιο.

(ΚΡ) Αυτό που λέγαμε, το...

(ΣΜ) Τη «ΛΑΙΣ».

(ΚΡ) Ναι, ναι.

(ΣΜ) Εκεί δούλευα εγώ, είχα γίνει μηχανικός, είχα βγάλει την πρώτη κάλτσα... Την πιο ψιλή κάλτσα την έβγαλα εγώ στο εργοστάσιο. Εξήντα έξι εννιά, λέγανε. Τότε ήτανε η ραφή. Η κάλτσα ήταν με ραφή. Και εγώ τι έκανα όμως; Δεν με φτάναν τα λεφτά που έβγαζα, δούλευα και στου Γιαννάκη του Τουλή το σπίτι. Το μαγαζί.

(ΚΡ) Τι ήταν μαγαζί αυτό;

(ΣΜ) Το μαγαζί! Το αγγειοπλαστείο! Έκανα κουμπαραδες. Κουμπαρας που βάζουν τα λεφτά, ξέρετε.

(ΚΡ) Ναι, ναι.

(ΣΜ) Κι έπαιρνα κι εκεί λεφτά. Δηλαδή, πώς γινόταν όμως. Όταν ήμουνα πρωί στο εργοστάσιο, πήγαινα τ' απόγευμα. Όταν ήμουνα νύχτα, γιατί είναι βάρδιες, πήγαινα το πρωί και δούλευα. Ε, εν τω μεταξύ η μητέρα μου είχε μια κατσίκα, και έβγαζε το γάλα και μου 'δινε μια κατσαρόλα για να πιω. Και την έπινα όλη την κατσαρόλα και κοιμόμουνα. Ήμουνα κουρασμένος τόσο πολύ. Ε, εντάξει, αυτή ήταν η δουλειά μου.

0:56:58 Το «φλερτ» και η σχέση του με τα κορίτσια.

(ΣΜ) Ε, μετά, νεαρός πια εγώ, ε, τα φλερτάκια μας, τα παιδιά, βγαίναμε στην πλατεία,

(ΚΡ) Πώς φλερτάρατε;

(ΣΜ) Ναι, πειράζαμε.

(ΚΡ) Πώς φλερτάρατε;

Πολλές φορές λέγαμε, ας πούμε, σε καμιά κοπέλα, «Φωτιά στα...» πώς το λέγαμε... Ο μπαμπάς σου τι ήτανε, αγγειοπλάστης ή ήτανε πυροσβέστης, έχω φωτιά, θα σβήσω τη φωτιά... Κάτι σαχλαμάρες, δηλαδή, όχι... Έ, έτσι γινότανε τα πειράγματα.

(ΚΡ) Στην πλατεία;

(ΣΜ) Στην πλατεία. Στο δρόμο αυτόνε. Τον λένε Παπανδρέου τώρα.

(ΚΡ) Σ' αυτόν τον δρόμο γινότανε το πείραγμα.

(ΣΜ) Εκεί γινότανε, το πείραγμα, το φλερτ. Ναι. Τέλος πάντων. Γιατί τα κορίτσια τότε δεν ήταν όπως είναι τώρα, εύκολα! Ήταν δύσκολα, πολύ! [Γελάει] Δηλαδή για να πηδήσεις κοπέλα έπρεπε να ήσουν... Εν τω μεταξύ είχα κάποια εμφάνιση.

(ΚΡ) Τ' άφηναν τα κορίτσια να πηγαίνουνε βόλτα;

(ΣΜ) Δύσκολα. Πολύ δύσκολα.

(ΚΡ) Η δικιά σας η Μαρία, η αδελφή;

(ΣΜ) Η αδελφή, εδώ, σπίτι.

(ΚΡ) Σπίτι!

(ΣΜ) Όχι, δεν ήθελε να βγει. Είχε..., ήτανε μια γυναίκα μόνη της. Ήθελε να είναι μόνη της, συνέχεια. Δεν ξέρω γιατί. Τέλος πάντων. Ε, έπειτα σιγά, σιγά, γνωριστήκαμε, κάποτε κάποιος....

(ΚΡ) Πάρτι, έτσι, γιορτές μαζί...

(ΣΜ) Ναι, τα πάρτι στα σπίτια είπαμε. Αυτά τα είπαμε, στα σπίτια γινόντανε τα πάρτι. Εδώ μέσα είχε γίνει ένα πάρτι.

(ΚΡ) Πού;

(ΣΜ) Εδώ, στο σπίτι αυτό.

(ΚΡ) Εδώ, σ' αυτό το σπίτι.

0:58:23 Η οικογενειακή του κατάσταση. Η περιπέτεια υγείας της πρώτης συζύγου.

(ΣΜ) Της γυναίκας μου το σπίτι. Εγώ δεν ήξερα, δεν είχαμε καμιά σχέση, δεν είχαμε γνωριμία, τίποτα. Ξέραμε του Παλαιού τα κορίτσια, είχανε μεγάλο όνομα στο Χαλάνδρι. Ήταν τα καλύτερα κορίτσια του Χαλανδρίου, λέγανε. Είναι τέσσερις αδελφές. Γύρω, γύρω είμαστε εδώ. Εν πάση περιπτώσει, έρχεται ένας φίλος μου, μου λέει «Ξέρεις,...»

(ΚΡ) Εσείς μεταναστεύσατε από την Πύλου και ήρθατε εδώ;

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) Παντρεμένος, δηλαδή...

(ΣΜ) Όταν ήρθα εδώ ήμουν χωρισμένος πιά. Τον πρώτο μου γάμο. Εν πάση περιπτώσει...

(ΚΡ) Είχατε παιδιά από τον πρώτο γάμο;

(ΣΜ) Ναι, Ένα κορίτσι. Το κορίτσι μου. Εδώ απέναντι. Δεν είναι εδώ, μέσα. Τέλος πάντων. Ε, και είχα ένα κορίτσι. Εγώ, όταν ήμουν στο εργοστάσιο, δεν τελείωσα εκεί, πήγα μέσα στ' αφεντικό και το λέω «Ξέρεις τι γίνεται; Μου δίνετε τα λεφτά σε κάλτσες;» Λέει «Βεβαίως!» Και πήγαινα και πούλαγα κάλτσες μετά τη δουλειά. Κι έτσι γνώρισα και τα παιδιά, τα κορίτσια, εδώ. Όχι ότι είχαμε τίποτα. Έτσι, μόνο μια καλημέρα. Και η μητέρα της συνέχεια που 'λεγε «Φέρε μου...» λέει «...κάλτσες.» Η κυρα Κατίνα. Έτσι τη λέγαμε. Και έκανα κι αυτή τη δουλειά. Δηλαδή δεν καθόμουν. Ήθελα να είμαι καλύτερος. Κι ήθελα όταν βγαίνω στο Χαλάνδρι να είμαι ευπαρουσίαστος. Γιατί τότε, δεν είναι όπως τώρα που φοράνε τα κουρέλια και βγαίνουν έξω και λένε «μόδα»! Έπρεπε να 'μαστε με γραβατισμένοι, με... είμαστε κύριοι δεν έχω να σου δείξω φωτογραφίες...

(ΚΡ) Για να σας κοιτάζουν και τα κορίτσια, ε;

(ΣΜ) Εδώ είμαι γαμπρός.

(ΚΡ) Ε, μα! Για να σας κοιτάζουν και τα κορίτσια. Για δείξε εδώ.

(ΣΜ) Ναι.

(ΚΡ) Η πρώτη γυναίκα είναι αυτή;

(ΣΜ) Η δεύτερη είναι αυτή.

(ΚΡ) Α! Η δεύτερη...

(ΣΜ) Αυτή εδώ.

(ΚΡ) Α, μάλιστα.

(ΣΜ) Είναι ο καλύτερος άνθρωπος στον κόσμο. Απ' τις καλύτερες γυναίκες που υπάρχουν στον κόσμο, ήτανε.

(ΚΡ) Μπράβο! Τυχερός, λοιπόν.

(ΣΜ) Έζησα πενήντα χρόνια μαζί της. Δεν το είδα ότι τράβαγες. Δεν είμαι... εδώ είμαι... σαράντα χρονών είμαι εδώ. Πιτσιρίκος..

(ΚΡ) Και πόσα παιδιά κάνατε με τη δεύτερη τη γυναίκα που ήτανε, τέλος πάντων, η μεγάλη...

(ΣΜ) Με τη δεύτερη έκανε τον Δημήτρη, και με την πρώτη έκανα την Ευγενία.

(ΚΡ) Α! Έχετε δυο παιδιά!

(ΣΜ) Δυο παιδιά έχω, ναι. 'Ένα απ' τον πρώτο κι ένα απ' το δεύτερο. Η γυναίκα μου στον πρώτο γάμο, στη γέννα της, έπαθε μεγάλη καταστροφή. Η Φλώρα. Η συγχωρεμένη, αυτή η γυναίκα μου. Η δεύτερη. Η γυναίκα μου αυτή πήγαινε στο ΙΚΑ τότε, και την κοίταζε ένας γιατρός, δεν τον πρόλαβα, θα τον σκότωνε. Του 'λεγε «Δεν είμαι καλά, δεν πάω καλά...» Της έκανε συνέχεια δίαιτα. Δίαιτα, δίαιτα, η γυναίκα... Άρχισε κι έγινε έτσι. Τριάντα κιλά είχε γίνει.

(ΚΡ) Πότε τώρα, δηλαδή;

(ΣΜ) Αυτό μιλάμε το '67, '68. Το '68. Μετά το γάμο μου. Παντρεύτηκα τη Φλώρα.

(ΚΡ) Ένα λεφτό, για να τα πάρουμε απ' την αρχή. Τέλος πάντων είσαστε νέος, λοιπόν, γυρίζετε απ' το στρατό, το Χαλάνδρι έχει αρχίσει ν' αλλάζει, κάπως...

(ΣΜ) Ναι, αλλάζει... και μετά πηγαίναμε...

1:01:19 Το Χαλάνδρι παραθεριστικό κέντρο. Το πανηγύρι του Αγίου Νικολάου.

(ΚΡ) Δεν είπαμε που έρχονταν οι Αθηναίοι και ήτανε παραθεριστικό...

(ΣΜ) Οι Αθηναίοι, όταν γιόρταζε ο Άγιος Νικόλαος, του Αγίου Κωνσταντίνου, ερχόντουσαν τότε με τα κάρα, ερχόντουσαν καραβάνια, μεγάλα. Και διασκεδάζανε. Εδώ, τώρα, πού να σας πω εγώ... Πού είναι τα λεωφορεία, εκεί ήτανε τα παιχνίδια που βάζανε. Ο γύρος του θανάτου, τα σκοπευτήρια και τέτοια. Κι εκεί πηγαίνανε όσοι ήθελαν να σκοπεύσουν, πηγαίνανε. Όσοι θέλαν και κάτι άλλο, ναι. Εδώ είχα δει και κάτι φίδια, και τέτοια που λέγανε, εγώ δεν έμπαινα σ' αυτά, σιχαινόμουνα αυτές τις βλακείες. Σκοπευτήριο ήμουνα πάντα. Πήγαινα για να κάνω καμάκι στις κοπέλες. Αυτή ήταν η διασκέδασή μας. Ε, μετά πηγαίναμε...

(ΚΡ) Είχε, όμως, ωραία σπίτια; Πού έρχονταν κι έμεναν αυτοί οι Αθηναίοι που παραθέριζαν; Γιατί έχω δει μία φωτογραφία, έτσι, μ' ένα πολύ ωραίο σπίτι... Ωραία ξενοδοχεία...

(ΣΜ) Όσοι είχαν δυο, τρία δωμάτια, νοικιάζαν το ένα .

(ΚΡ) Είχε ωραία ξενοδοχεία, είχε τέτοια πράγματα...

(ΣΜ) Ξενοδοχεία, μόνο το «Καρέλλιο» ήταν. Αλλά δεν ήταν τίποτα. Δεν είχε ξενοδοχεία, καθόλου! Τίποτα! Κανένα ξενοδοχείο στο Χαλάνδρι! ⁽⁴⁾

1:02:28 Τα αγγειοπλαστικά και το εργοστάσιο «Δουζένη».

(ΚΡ) Εκτός από τότε που η βιομηχανία που εσείς δουλεύατε...

(ΣΜ) Αυτό ήταν στον Παράδεισο.

(ΚΡ) .... Έφτιαχνε κάλτσες. Άλλα;

(ΣΜ) Άλλα ήταν αγγειοπλαστικά μόνο.

(ΚΡ) Α! Μόνο...

(ΣΜ) Στην Αντιστάσεως ήταν του Δεπάστα.

(ΚΡ) Ναι.

(ΣΜ) Το πιο κάτω απ' του Δεπάστα ήταν του Παγκάκη. Αγγειοπλαστικά αυτά!

(ΚΡ) Όχι, όλα αυτά ήτανε...

(ΣΜ) Όλα αυτά αγγειοπλαστικά. Και μετά, το '46, έγινε εδώ. Του πεθερού μου, ας πούμε.

(ΚΡ) Ποιο;

(ΣΜ) Εδώ που είμαστε, στα σπίτια μας, ήταν το εργοστάσιο του πεθερού μου. Αγγειοπλάστης κι αυτός.

(ΚΡ) Αγγειοπλάστης. Άλλα, τίποτα, δεν υπήρχαν;

(ΣΜ) Όχι, τίποτα.

(ΚΡ) Μόνο αγγεία;

(ΣΜ) Ναι! Μόνο αγγεία. Ε, ήτανε το λιοτρίβι του... πώς τον λένε αυτόν....

(ΚΡ) Α! Το λιοτρίβι!

(ΣΜ) Το λιοτρίβι του Κουτσού, πώς το λέγαμε... ήταν τα σιδηρουργεία...

(ΚΡ) Α, είχε σιδηρουργεία.

(ΣΜ) Είχε, ναι. Ήταν του..., πώς τον λέγανε..., του... εδώ στο Συνοικισμό το ένα, το άλλο ήτανε στην πλατεία... Του Μασέλου. Αυτοί ήταν σιδηρουργοί.

(ΚΡ) Του Δουζένη, που ήτανε το οινοποιείο;

(ΣΜ) Του Δουζένη ήτανε μετά την Αντιστάσεως, απ' την άλλη μεριά...

(ΚΡ) Ξέρω, ναι, ξέρω...

(ΣΜ) ... μετά την Παναγίτσα...

(ΚΡ) 'Αρα υπήρχε...

(ΣΜ) Πού είναι η εκκλησία η Παναγία...

(ΚΡ) Ξέρω, ναι.

(ΣΜ) Εκεί δίπλα ήτανε του Δουζένη. Αυτό έβγαζε οινόπνευμα, έπαιρνε τις σταφίδες και κάθε μεσημέρι χτύπαγε..., δώδεκα η ώρα να κάνουνε... να σχολάσουν οι εργάτες, ξέρω 'γω. Και λέγαμε δώδεκα η ώρα, λέγαμε. Ακούγαμε το Δουζένη. Ακουγόταν μέχρι εδώ. Γιατί δεν υπήρχαν αυτά που είναι τώρα.

1:03:57 Η συνδικαλιστική του δράση, η εμπλοκή με την Ασφάλεια και η απόλυση από το εργοστάσιο.

(ΚΡ) Πότε έκλεισαν αυτά, αυτό το εργοστάσιο που έφτιαχνε κάλτσες...

(ΣΜ) Το εργοστάσιο, εγώ έφυγα από 'κει μετά. Δηλαδή, πώς έφυγα; Με απολύσανε. Γιατί τότε, όσοι ήτανε στο...

(ΚΡ) Ποια ..., ποιο χρόνο;

(ΣΜ) Εγώ έφυγα το '58, έφυγα από 'κει. Εκεί έφυγα, γιατί τότε όσοι πολεμήσαν το '40 είχαν έναν νόμο που τους υποστηρίζανε. Λοιπόν, στείλανε στου Μωραΐτη να πάρει πέντε εργάτες. Δια νόμου. Έπρεπε, όμως, κι αυτός να ανανεώσει. Να μας διώξει.

(ΚΡ) Για να πάρει άλλους.

(ΣΜ) Κι έπεσα εγώ. Μάλιστα, όταν πήγα μέσα του λέω «Ετσι κι έτσι. Δεν απολύομαι! Γιατί ν' απολυθώ;»

(ΚΡ) Και είναι αυτός ο Μωραΐτης που μετά έφτιαξε το σχολείο;

[Μικρή διακοπή]

(ΣΜ) Το '58 απελύθηκα από τον Μωραΐτη, και..

(ΚΡ) Και είναι αυτός ο Μωραΐτης που μετά έκανε το σχολείο;

(ΣΜ) Ναι!

(ΚΡ) Ο ίδιος;

(ΣΜ) Ναι. Αυτός είχε πάρει, ήτανε καθηγητής και είχε γνωρίσει την κοπέλα, έκανε μαθήματα στου Λαδόπουλου, της Χαρτοποιΐας Πατρών. Και γνωρίστηκε με την...

(ΚΡ) Ο Λαδόπουλος είχε εδώ εργοστάσιο;

(ΣΜ) Όχι. Ο Λαδόπουλος στην Πάτρα.

(ΚΡ) Α! Στην Πάτρα!

(ΣΜ) Αλλά έκανε μαθήματα στην κόρη του κι έτσι γνωριστήκανε...

(ΚΡ) Πού, στην Πάτρα; Πήγαινε

(ΣΜ) Δεν ξέρω πού πήγαινε, δεν ξέρω. Και γνωρίστηκε με τον Μωραΐτη τον Αντώνη! Και πήρε προίκα το εργοστάσιο.

(ΚΡ) Α! Μάλιστα. Έτσι...

(ΣΜ) Ε, εν τω μεταξύ εγώ εκεί, επειδή ήμουν ακομμάτιστος, είχανε πολλούς εργάτες, οι οποίοι είχαν έρθει απ' τη Μακρόνησο. Λοιπόν, μου λέει «Θα κάνουμε σωματείο, θες να μπεις;» Λέω «Τι να ξέρω εγώ τώρα...» Δεκαεννιά χρονών ήμουν! Δεν είχα πάει φαντάρος ακόμα. Εν πάση περιπτώσει, ...

(ΚΡ) Όχι, είχατε γυρίσει από φαντάρος.

(ΣΜ) Είχα γυρίσει, ναι. Τα μπερδεύω κιόλας. Εντάξει. Είχα γυρίσει. Λέω «*Βρε παιδιά, δεν ξέρω εγώ, τι να ξέρω αυτά τα πράγματα...*»

(ΚΡ) Ήθελαν να κάνουν σωματείο στο εργοστάσιο.

(ΣΜ) Ναι. Ναι. Κλωστοϋφαντουργίας. Εν πάση περιπτώσει, με βάζουν και βγαίνω στη Γενική Ομοσπονδία Εργατών Ελλάδας.

(ΚΡ) Α! Μάλιστα!

(ΣΜ) Και μετά με βάζουνε και βγαίνω και στο Εργατικό Κέντρο της Αθήνας. Μεγάλο όνομα ο Σταύρος! Εν πάση περιπτώσει, περάσανε πολύς καιρός, ήμουν αρκετά... Κατεβάζω το εργοστάσιο σε απεργία.

(ΚΡ) Αυτό το εργοστάσιο...

(ΣΜ) Τη «Λαϊδα». Δεν είχα φύγει ακόμα. Μετά απολύθηκα. Τι να κάνω τώρα;

(ΚΡ) Λέτε γι' αυτό να σας απέλυσαν, νομίζετε;

(ΣΜ) Όχι. Αυτό έγινε μετά. Λέει «*Τι ζητάτε;*» Ο Αντώνης, τώρα. Λέω «*Κοίταξε, ζητάμε δέκα πέντε δραχμές αύξηση στους μηχανικούς και δέκα στα κορίτσια.*» Λέει «*Δεν μπορώ να σας δώσω.*» Λέω «*Κατεβαίνουμε σε απεργία.*» Έρχονται την άλλη μέρα, μαζεύονται τα παιδιά, λέω έτσι κι έτσι βρε, παιδιά... Λέει «*Να κάνουμε απεργία!*» Λέω «*Σκεφτείτε το καλά γιατί είναι σοβαρό αυτό!*»

(ΚΡ) Α! Δούλευαν και γυναίκες στο εργοστάσιο.

(ΣΜ) Ναι, βεβαίως. Διακόσια άτομα ήμαστε.

(ΚΡ) Διακόσια άτομα;

(ΣΜ) Διακόσια άτομα. Και καταλαβαίνεις τώρα... Ένα παιδάκι επί κεφαλής του εργοστασίου, τώρα... Κορίτσια..., καταλαβαίνετε τι γινόταν τότε! [ακατάληπτο] κι ήμουν και εμφανίσιμος, [ακατάληπτο] να κάνω τώρα! Χα! [Γελάει] Εν πάση περιπτώσει, το κατεβάζω. Ο άνθρωπος όμως ήτανε γνωστός σε κάποιον... Ομοσπονδία, κάποιος Ράπτης στο Χαλάνδρι... Μου λέει «Θα κατεβάσεις το εργοστάσιο σε απεργία;» Λέω «Ναι!» «Καν' το...» μου λέει «... και θα σε προστατεύσω. Θα σου δώσω και δάνειο.» Τους μαζεύω, το προσωπικό όλο στον Παράδεισο, σ' ένα καφενείο... Λέω «Παιδιά, έτσι κι έτσι.» Λέει «Θέλω να 'μια και 'γω μπροστά σου...» μου λέει. . «...όταν θα μιλάς.» Εγώ δεν ήξερα, ο κακομοίρης, τι...

(ΚΡ) Ποιος ήταν αυτός;

(ΣΜ) Ο Ράπτης. Έτσι λεγόταν αυτός. Αυτό ήτανε το Εργατικό Κέντρο της Αθήνας. Πρόεδρος. Εν πάση περιπτώσει, ήξερε τον αδερφό μου ότι ήτανε αριστερός... Εν πάση περιπτώσει, πέρασε ο καιρός, ε, η απεργία προχώρησε. Κάναμε δέκα μέρες απεργία. Του λέω «Δεν θα μου δώσεις λεφτά να ενισχύσω τον αγώνα;» Μου λέει «Δεν είσαι καλά!» μου λέει. «Εσύ, όπως μιλάς...» μου λέει «...μιλάς σαν να 'σαι κομμουνιστής!» «Τι είπα, μωρέ;» του λέω. Μου λέει «Αυτό που κάνεις, μόνο οι κομμουνιστές το κάνουνε!» Εν τω μεταξύ, όπως είχανε μαζευτεί απ' έξω στο δρόμο στην Κηφισίας, πέρασε η Φρειδερίκη. Έμεινε στο Τατόι τότε. Και στον Παράδεισο υπήρχε ένα Τμήμα Αστυνομίας απ' το Μαρούσι, Ένα παράρτημα εκεί, και τηλεφώνησε να πάνε να μας συλλάβουνε. «Τι είναι αυτοί στο δρόμο;» [Το λέει με επιτακτικό ύφος]

(ΚΡ) Σε ποιον δρόμο ήσασταν;

(ΣΜ) Εδώ, στην Κηφισίας. Στον Παράδεισο. Έρχεται ο αστυνόμος, λέει «Θα σας συλλάβω!» [ακατάληπτο] τον Πρόεδρό τους και έναν Γενικό Γραμματέα. Λέω «Γιατί ρε παιδιά;» Λέει έτσι, κι έτσι. Ο Πρόεδρος λεγόταν Χατζηνικολάου. Πήγαμε στο Τμήμα, κάνει στον χωροφύλακα έτσι, αυτός. Αγγίζοντας το σακάκι. Λέω «Τι είν' αυτό Χατζηνικολάου;» Ήταν της Ασφάλειας αυτός! «Τι είν' αυτό Χατζηνικολάου;» Μου λέει «Εσύ μη μιλάς.» Του λέω «Είσαι της Ασφάλειας;» Λέει «Μη μιλάς!» Λέω «Τι να μην μιλάω;» Εν πάση περιπτώσει, γίνεται η συνέλευση της Γενικής Ομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος, κάτω στο κεντρικό ξενοδοχείο, κινηματογράφο, και τότε ήτανε Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου ήτανε ο Μακρής. Κι εγώ ήμουν στην πρώτη σειρά, χίλια άτομα τώρα, Ένα παιδάκι είκοσι χρονών τώρα, νέος, κοστούμι, ξέρω 'γω, έτοιμος... Λέει «Θα ψηφίσουμε δι' ανατάσεως της χειρός.» Λέω «Εγώ δεν το παραδέχομαι!» «Εσύ να σκάσεις!» μου λέει «Μικρέ!» Ήμουν ο πιο πιτσιρίκος απ' όλους. Του λέω «Με ποιο δικαίωμα...; Γι' αυτό μου δώσατε την ταυτότητα; Για να ψηφίσω δεν μου την δώσατε; «Μην ξαναμιλήσεις!» μου λέει. Τότε στα πράγματα... Κωνσταντίνος Καραμανλής, τότε. Τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα. Εντάξει. Μετά από λίγες μέρες, με καλούν στο Χαλάνδρι. Στην Αστυνομία. Ο αδελφός μου είχε τσαγκάρικο εκεί που είναι το Ταχυδρομείο τώρα, απέναντι. Ο Μιχάλης, θεός 'σχωρες τον. Μου λέει «Σε ζητάει η Αστυνομία!» Λέω «Γιατί;» Λέει «Δεν ξέρω...» «Μάλιστα ο χωροφύλακας...» λέει «... ο Αντώνης

δεν σε γνωρίζει!» Τους άλλους τους ήξερε όλους. Τ' αδέρφια μου. Κι είχε μια φωτογραφία ο αδελφός μου και του λέει «Αυτός είναι.» «Δεν τον ξέρουμε...» του λέει. «Πες του...» λέει «... να 'ρθει απ' την Αστυνομία.» Πήγα, πραγματικώς... Λέω «Τι με θέλετε;» Ήταν ο χωροφύλακας σκοπός. Η Αστυνομία ήταν, όπως είναι το Ταχυδρομείο, στο στενό μέσα, τότε. Λέω του χωροφύλακα... Μου λέει «Τι θέλετε ρε;» Λέω «Όχι ρε! Γι' αυτό πήγα στρατιώτης, για να πολεμήσω την πατρίδα μου;» Μου λέει «Πήγαινε μέσα!» Πάω μέσα, του λέω «Θέλω τον Διοικητή!» Μπαίνω μέσα, μου λέει «Τι θέλεις;» Λέω «Γιατί με ζητάτε; Να με κάνετε τι;» Λέει «Εχεις κάνει μια φασαρία μεγάλη στο εργοστάσιο!» Λέω «Εχω το δικαίωμα, δεν έχω; Δημοκρατία δεν έχουμε;» Λέει «Είσαι κι αυθάδης!» «Μα δεν σας είπα τίποτα, γιατί είμαι αυθάδης;» Μου λέει «Βρε, αϊ στο διάολο, φύγε από 'δω, ρε!» Έφυγα. [Ακούγεται ήχος κινητού]

[Μικρή διακοπή]

1:12:28 Ο πρώτος γάμος του. Ο πεθερός του τον κατήγγειλε στην Αστυνομία.

(ΣΜ) Όταν είχα παντρευτεί στο Μαρούσι...

(ΚΡ) Θα μου πείτε πώς παντρευθήκατε και την πρώτη και τη δεύτερη φορά!

(ΣΜ) Στο εργοστάσιο, όταν δούλευα...

(ΚΡ) Το εργοστάσιο πού ακριβώς ήταν αυτό;

(ΣΜ) Στον Παράδεισο!

(ΚΡ) Α! εκεί ήτανε!

(ΣΜ) Εκεί είχε πιάσει δουλειά η πρώτη γυναίκα μου. Και είχε έρθει και η αδερφή της η πιο μικρή. Η οποία η μοναδική που ζει από την οικογένειά της. Όλοι έχουνε φύγει από καρδιά. Εγώ το είδα το κοριτσάκι, ήμουν στο Σωματείο τότε. Κι έκανα και 'γω τον... καμπόσο! Και λέω «Βρε παιδάκι μου, τι κάνεις εδώ;» Μου λέει «Σκουπίζω το...»

(ΚΡ) Πόσο χρονών ήτανε;

(ΣΜ) Αυτή ήτανε μικρούλα. Ήταν δεκάξι χρονών. Κι εγώ το λυπήθηκα. Ε, το λοιπόν, τσιμπήθηκα μαζί της! Δεν ήμουν και μεγάλος εγώ, μικρός ήμουν ακόμα. Ε, από 'κει γνώρισα την αδερφή της. Γιατί, όπως ήταν οι μηχανές μου εμένα, δίπλα μας ήταν τα κορίτσια που κάνανε μαντάρισμα στις κάλτσες. Άμα έφευγε κάνας πόντος της κάλτσας, την μαντάρανε. Κι εκεί γνώρισα την αδερφή της. Την Μηλιά. Μηλιά την λέγανε την γυναίκα μου, την πρώτη. Δηλαδή, όταν... και Μις Μαρούσι. Τότε κάναν και καλλιστεία.

(ΚΡ) Χα, χα, Α! Μάλιστα!

(ΣΜ) Ναι. Όπως έκανε και στο Χαλάνδρι.

(ΚΡ) Α! Έτσι; Μάλιστα!

(ΣΜ) Ο Καρελλάς, τότε. Κι έτσι την γνώρισα την αδερφή της. Την μεγάλη. Αλλά τι γινότανε. Είχε τσιμπηθεί κι η μικρή, και τότε ήτανε και τα... οι σταθμοί οι ερασιτεχνικοί και βάζαν τραγούδια. Εγώ δεν έκανα ποτέ μου τέτοια πράγματα. Και κάποια... όταν καθόντουσαν οι αδερφές, ακούσαν κάποιον Σταύρο. Και νομίζαν ότι ήμουνα εγώ. Και τσακωθήκανε οι δυο αδερφές. [Γέλια] Τέλος πάντων. Ε, πάει, πέρασε αυτό, ήρθε ο καιρός να παντρευτούμε. Πολύ γρήγορα. Λέω της μάνας μου «Θα παντρευτώ, μάνα.» Ήμουνα είκοσι τέσσερα χρονών. Μου λέει «Είσαι καλά, παιδί μου!» Λέω «Θα αρραβωνιαστώ πρώτα,...» Και λέω της Άννας «Θα έρθει η μαμά σας στον αρραβώνα μου;» Η μάνα μου δεν ήταν κι ο πατέρας μου. Μόνο ο ένας ήρθε ο αδερφός μου, ο μεγάλος. Πήγαμε εκεί, αρραβωνιαστήκαμε, ο πεθερός μου δεν ήξερα εγώ ότι ήταν της Ασφάλειας άνθρωπος. Κι είχε πάει στην Αστυνομία μια φορά. «Έχω έναν κομμουνιστή γαμπρό, που δεν μπορεί να φανταστείτε!» Την άλλη μέρα με καλούν στο Μαρούσι. Ήταν το '58. Τότε είχε βγει η ΕΔΑ δεύτερο κόμμα. Τα θυμάστε αυτά. Μπήκα στο... αυτό... τι διάολο θέλουν πάλι; Μπαίνω μέσα, άκουσα να πέφτει ξύλο...

(ΚΡ) Είχατε παντρευτεί, όχι...

(ΣΜ) Παντρεμένος ήμουνα, στο Μαρούσι είπα!

(ΚΡ) Αρραβωνιασμένος ήσασταν!

(ΣΜ) Παντρεμένος! Παντρεύτηκα μετά. Έγινε ο γάμος. Αφού έμενα εκεί. Σου λέω ο πεθερός μου πήγε και με πρόδωσε. Εντάξει. [ακατάληπτο] ποτέ δεν ήμουνα. [Γελάει] Άκουσα ξύλο. [ακατάληπτο Φοβήθηκα. Παιδάκι τώρα, είκοσι έξι, είκοσι επτά ήμουνα... Τέλος πάντων. «Κάτσε κάτω! Είσαι ένα απ' τα καλύτερα παιδιά που ξέρω...» Λέω «Όλα τα ξέρετε;» «Δεν καπνίζεις, δεν πίνεις, είσαι καλός οικογενειάρχης.» «Τότε τι ζητάτε αφού τα ξέρετε όλα;» Μου λέει «Στην εκκλησία δεν πας;» Λέω «Όχι.» Λέει «Γιατί δεν πας;» Λέω «Γιατί, δεν ξέρετε; Αφού ξέρετε τόσα, δεν ξέρετε τι κάνω την Κυριακή;» Λέει «Όχι.» Λέω «Κάνω συντήρηση στις μηχανές. Είμαι υποχρεωμένος να πάω.» Μετά φωνάζει έναν δόκιμο χωροφύλακα, λέει «Έλα να δεις...» λέω «...πώς γίνεται η ανάκριση.» «Ρε παιδιά...» τους λέω «... τι είμαι, κανένα ς εγκληματίας είμαι; Τι ανάκριση θα μου κάνετε;» Και βγάζει ένα εσωτερικό απ' αυτό, εκεί πέρα που διαβάζεται... Του λέω «Ρε παιδιά, είσαστε καλά;»

(ΚΡ) Τι διάβασε;

(ΣΜ) Κάτι διάβασε. Τον Κανονισμό της Αστυνομίας. Κάτι... Μου λέει «Τι ψηφίζεις;» Του λέω «Εδώ ξεφεύγετε!» Του λέω «Εδώ ξεφεύγετε!» Λέει «Γιατί; Εδώ είναι Αστυνομία!» «Και; Ε, και λοιπόν; Τι έγινε; Είπα εγώ ότι δεν είναι Αστυνομία; Δεν ξέρετε...» λέω «... ότι όταν πάμε να ψηφίσουμε έχει ένα παραβάν και είναι κρυφά;» «Εδώ είναι Αστυνομία!» μου λέει. Του λέω «Κάνεις λάθος! Κάνεις λάθος, που θα σου πω τι ψηφίζω!» «Εάν σου πω ότι ψήφισα Καραμανλή θα με...» «Όχι!» μου λέει. [Γελάει] «Τότε, τι με ρωτάς;» «Αν σου πω ότι ψήφισα Μαρκεζίνη!» Ήταν κι ο Μαρκεζίνης τότε. Λέει «Ούτε αυτό!» «Ε, τι να σου πω τώρα;» Μου λέει «Σε έχω δει σε διαδηλώσεις!» «Εμένα ; Ποτέ!» του λέω. «Ψέματα λες!» Μου λέει «Μη μιλάς έτσι.» Λέω «Ψέματα λες! Το ξαναλέω! Εγώ ποτέ δεν έχω πάει σε συγκέντρωση!»

Και πώς έγινε τώρα... Είχα έρθει στο Χαλάνδρι με τη γυναίκα μου να επισκεφθούμε τη μητέρα μου.

(ΚΡ) Την πρώτη γυναίκα.

(ΣΜ) Την πρώτη. Μιλάμε για Μαρούσι, τώρα, Μαρούσι μιλάμε!

(ΚΡ) Μένετε Μαρούσι, τότε.

(ΣΜ) Ναι. Και όπως ήταν στην πλατεία Αμαρουσίου γινότανε διαδήλωση. Κι έπρεπε να πάω στο σπίτι μου. Από 'κει πέρασα. Και μ' είδε ένας χωροφύλακας. Και την άλλη μέρα το πρωί, λοιπόν, χτυπάει την πόρτα, μόλις είχα σχολάσει, ήμουν νυχτερινός. Βγαίνω, λέω «*Τι θέλετε;*» λέω «*Φίλε;*» Μου λέει «*Έχεις και εικονίσματα!*» «*Γιατί, τι είμαι να μην έχω εικονίσματα;*» Μπήκε στο δωμάτιο μέσα, που κοιμόμουν! Μου λέει «*Έχεις έναν αδερφό στη Γερμανία, στην Ανατολική Γερμανία!*» «*Αφού έμεινε εκεί ο άνθρωπος, τι να κάνω;*» του λέω. «*Δεν μπορεί να φύγει τώρα!*» Είχε γίνει το τείχος, τότε. «*Και τι να κάνουμε...*» του λέω «*...τώρα;*»

1:17:41 Αγόρασε μηχανή για να γλιτώσει από την παρακολούθηση των χωροφυλάκων στο λεωφορείο. Η εργασία του σε άλλο εργοστάσιο.

(ΣΜ) Εν πάση περιπτώσει, με παρακολουθούσαν συνέχεια! Στο λεωφορείο, μέσα ο χωροφύλακας! Λέω «*Τι να κάνω τώρα, ρε γαμώ το...*» Και τι κάνω. Αγοράζω μηχανή. Κι έρχομαι στο Χαλάνδρι.

(ΚΡ) Μηχανή...

(ΣΜ) Ναι, μηχανάκι. Μηχανή! Κι έτσι με χάσανε. Ε, μετά απολύθηκα, είχα χάσει και τη δουλειά μου πια, και ...

(ΚΡ) Πότε χάσατε τη δουλειά;

(ΣΜ) Το '58. Εν τω μεταξύ ήμουν άνεργος. Λέω «*Τι να κάνω; Εγώ πρέπει να ζήσω, όμως.*» Και πήγα και δήλωσα σ' έναν οικοδόμο στα μωσαϊκά. Δεν είχα λεπτά, τι να 'κανα; Στον πρώτο μου..., απ' τον πρώτο μου γάμο ένας μπατζανάκης μου δούλευε κάτω στη... στους Καλογήρους, σ' ένα εργοστάσιο που κάνανε γλάστρες. Και του 'λεγε μέσα ο προϊστάμενος «*Ξέρουμε απ' το Μαρούσι κάποιον Μηλιδώνη Σταύρο, μήπως τον ξέρεις;*» Λέει «*Όχι!*» Είναι μπατζανάκης μου! Λέει «*Είναι καλός μηχανικός.*» Του λέει «*Δεν τον ξέρω.*» Εν πάση περιπτώσει, που να 'ξερα εγώ... αυτός τι έκανε; Τον πήγα και τον βρήκα στο εργοστάσιο και τον έκανα βοηθό μου. Σκέψου πόσο του 'κοβε το μυαλό. Εκείνος ζήλευε. Σου λέει, άμα έρθει κι εδώ πέρα μπορεί να γίνει και προϊστάμενος. Εν πάση περιπτώσει, έπιασα δουλειά στο Βοτανικό.

(ΚΡ) Στην Αθήνα;

(ΣΜ) Στην Αθήνα. Ναι, εκεί. Εκεί τοποθέτησα δέκα μηχανές. Τ' αφεντικό ήτανε τρελός μαζί μου. Εκεί είμασταν....

(ΚΡ) Και τι φτιάχνετε;

(ΣΜ) Κάλτσες πάλι. Αυτός έβγαζε και αντρικές κάλτσες, όμως. Και του λέω, μια μέρα του λέω «*Θα μου δίνετε τα λεφτά που παίρνω...*» έπαιρνα πολλά λεφτά

όμως τότε. Αρκετά λεφτά, μιλάμε για να ζήσω πλούσια. «...να μου δίνετε τις κάλτσες;» «Βεβαίως!» μου λέει. «Και μπράβο σου, βρε!» μου λέει. Αυτός τα είχε καλά με το Στράτο, του Καραμανλή τον Υπουργό, τότε. Είχανε... ήταν κολλητοί. Εν πάση περιπτώσει, μου λέει «Μπορείς να μου φέρεις δυο κορίτσια από την Πρόνοια για τη δουλειά σου;» «Θα σου φέρω.» Γνώρισα δυο κοπέλες, που τις ήξερα, τις πήγα εκεί. Αυτές τι κάναν; Κλέβανε! Κλέβαν τις κάλτσες, τις βάζανε έτσι..., αυτό, και φεύγανε. Και τις ανακάλυψε αυτός και άρχισε να φωνάζει, να με βρίζει. Λέω «Τι σημασία έχει, εγώ έφερα αυτές, τι ξέρω εγώ που κλέβουνε; Αυτές είναι σε άλλον θάλαμο, σε άλλον εγώ.» Εν πάση περιπτώσει, τις έδιωξε. Λέω «Διώχτες!» Τις έδιωξε. Εν τω μεταξύ, είχα γνωρίσει κι ένα κοριτσάκι που ήτανε στο εργοστάσιο, εκεί, το οποίο το ήξερα απ' το σχολείο. Απ' το Χαλάνδρι. Τη μία τη γνώρισα. Αυτή ήταν ένα πλουσιοκόριτσο. Θυμάμαι τότε, έφερνε..., είχε ένα βαλτισάκι τσίγκινο, αυτό, κι έβαζε την τροφή της έτρωγε. Από [ακατάληπτο] οικογένεια. Κι είχε κι ...

(ΚΡ) Και γιατί δούλευε;

(ΣΜ) Ποιος ξέρει γιατί. Κι ήταν παντρεμένη και ήταν χωρισμένη με ένα παιδάκι. Και δούλευε εκεί. Της λέω «Με θυμάσαι καθόλου;» Μου λέει «Όχι!» «Εγώ...» της λέω «...σε θυμάμαι.» Γνωριστήκαμε. Τ' αφεντικό τη... γουστάρει! Να το πω έτσι μάγκικα. Και τη φωνάζει μια μέρα και της λέει «Έλα, εδώ, πιάσε μου εκεί πάνω τα..., τους φακέλους.» Και την ώρα εκείνη πέρασα απ' το γραφείο εγώ, δίπλα κι αυτός τη χούφτωσε την κοπέλα. Εγώ έγινα τούρκος! Μπαίνω μέσα, μεγάλος αυτός σε ηλικία. Του λέω «Δεν ντρέπεσαι ρε κοπρόσκυλο!» Έτσι, όπως μιλάω τώρα! «Δεν ντρέπεσαι, το κοριτσάκι που έφερα, που δουλεύει στο εργοστάσιο και... Δεν ντρέπεσαι!» Μου λέει «Φύγε από 'δω μη σε βλέπω!» «Μην σώσω να σε ξαναδώ, του λέω!» Και την άλλη μέρα παραιτούμαι. Μετά μου λέει «Σε παρακαλώ, μου λέει, μη φεύγεις! Τι θα γίνουν οι μηχανές μου!» «Δεν ξέρω!» λέω. «Αυτό που έκανες δεν μ' αρέσει!» Μου λέει «Καλά, άσε, έλα. Πιάσε δουλειά. Σε συγχωρώ.» Του λέω «Εγώ θα σε συγχωρέσω, όχι εσύ εμένα!» Εν πάση περιπτώσει, μετά από λίγες μέρες, είχε έναν ... παλιόβλαχο! Συγγνώμη, δεν ξέρω κι από που, παλιόβλαχος, τελείως, ήτανε! Είχε κάνει και κουμουνιστής αυτός! Και λέει «Θα ψάξουμε τις κοπέλες, κάθε μέρα που φεύγουνε, και τις κοπέλες και όλους.» Κι ήρθε σε μένα . «Τι θες...» «Θα σε ψάξω!» «Φύγε...» του λέω «... γιατί θα σε κάνω λιώμα από το ξύλο! Που θα με ψάξεις εμένα ! Δεν καταδέχομαι...» του λέω «... να με ψάξεις!»

(ΚΡ) Α! Γιατί, έχαναν πάλι κάλτσες;

(ΣΜ) Δεν ξέρω τι έγινε. Εγώ δεν είχα καμιά δουλειά με τις κοπέλες. Οι κοπέλες δουλεύαν δίπλα μου, αλλά δεν είχα καμιά δουλειά. Εν πάση περιπτώσει, του λέω «Μην το ξαναπείς αυτό γιατί θα σε σκοτώσω!» Λέει «Έχω διαταγή.» «Δεν πα να 'χεις διαταγή του Υπουργού του ίδιου, ρε!» του λέω. «Εγώ δεν δέχομαι να με ψάξεις!»

(ΣΜ) [Θυμωμένος. Χτυπάει το χέρι στο τραπέζι.] Φωνάζει τ' αφεντικό, έρχεται εκεί λέει «Τι έγινε;» Λέει, έτσι κι έτσι. «Εγώ τώρα δεν δέχομαι να με ψάξει, κύριέ μου!» «Κύριε Τράντα!» Έτσι τον έλεγα. Τον λέγανε. Και την άλλη μέρα παραιτήθηκα. Κι έφυγα. Κι έφυγα. Του λέω «Γειά χαρά!» Λέει «Να σ' αποζημιώσω!» Λέω «Δεν θέλω αποζημίωση! Στη χαρίζω!» Και πάω κάτω στους Καλογήρους να πιάσω

δουλειά στον Μαρκεζίνη, το εργοστάσιο, ήταν ο μπατζανάκης μου... Μπαίνω μέσα...

(ΚΡ) Εργοστάσιο πάλι το ίδιο;

(ΣΜ) Πάλι το ίδιο. Αυτή τη δουλειά έκανα τότε.

(ΚΡ) Πού ήταν αυτό; Στους Καλογήρους, κάτω, που πάμε για Βουλιαγμένης.

Και μπαίνω εκεί, του λέω «Θέλω δουλειά.» Λέει «Μπορείς να μου πεις πώς λέγεσαι;» Λέω «Μηλιδώνης Σταύρος.» «Τι; Τον Γιώργο, τον ξέρεις, τον Λεονή;» Λέω «Τον ξέρω. Μπατζανάκης μου είναι!» «Τι λες, βρε, τον κερατά!» «Συγγνώμη...» του λέω. «Και τον ρώταγα, ξέρεις πόσο καιρό!» Τρελάθηκα, του λέω «'Ασε, αυτός είναι τούβλο, ξέχασ' τον!» Μου λέει «Τι ζητάς;» Λέω «Τόσα.» Λέει «Πολλά τα λεφτά.» Του λέω «Εγώ τόσα θέλω.» Μου λέει «Αμα σου δώσω τόσα, οι άλλοι θα επαναστατήσουν!» «Εγώ...» του λέω «...τόσα θέλω! Μου τα δίνεις;» Λέει «Όχι!»

1:23:24 Η εργασία του ξανά στο αγγειοπλαστείο.

(ΣΜ) Εν τω μεταξύ ήτανε ημέρα «Του Σταυρού». Στο Μαρούσι πια. Και γιόρταζα. Και έρχεται ο Γιάννης, ο αδερφός της Γιάννας... «Ρε συ...» μου λέει, γιατί ήμουν ανέργος πια. «...έρχεσαι στο μαγαζί να δουλέψεις;»

(ΚΡ) Και είμαστε πια '60;

(ΣΜ) Ναι. Ναι. '59, '60. Του λέω... Κι έρχομαι και πιάνω δουλειά στον Γιαννάκη, εδώ. Ο Γιαννάκης ήτανε...

(ΚΡ) Ποιος;

(ΣΜ)... του Τουλή. Απέναντι, της Άννας.

(ΚΡ) Α! Τότε, λοιπόν, αρχίσατε να δουλεύεται στο...

(ΣΜ) Είχα ξαναπάει.

(ΚΡ) Α! Παλιά και ξαναγυρίσατε.

(ΣΜ) Ναι, δεν μ' άρεσε γιατί λερωνόμουν. Δεν ήθελα. Κι έπιασα εκεί δουλειά. Εντάξει.

(ΚΡ) Α! Υπήρχε ακόμα δηλαδή, αυτό...

(ΣΜ) Ναι. Υπήρχε, ναι.

(ΚΡ) Μέχρι τότε;

(ΣΜ) Μέχρι το '80.

(ΚΡ) Σοβαρά;

(ΣΜ) Ο σεισμός το '81, δεν ξέρω πού ήσασταν εσείς...

(ΚΡ) Ναι, στην Αθήνα.

(ΣΜ) Εκεί έπεσε ένα πεύκο, το μεγάλο, που ήταν έξω απ' το μαγαζί, και είχε πέσει απάνω στο [ακατάληπτο] και είχανε..., είχε πέσει και το είχε διαλύσει όλο. Κι από 'κει, με το Γιάννη, μου λέει «*Να σταματήσουμε.*» Είχαμε γίνει συνέταιροι με τον Γιαννάκη πιά! Γιαννάκη τον λέγαμε τον αδερφό της Άννας. Είχαμε γίνει συνέταιροι! Ε, εντάξει, το κλείσαμε το μαγαζί, το '80. Και πήγαμε και πιάσαμε κοντά στο Σισμανόγλειο.

(ΚΡ) Ναι. Δηλαδή από '60 ως '80 δουλεύατε πια εκεί.

(ΣΜ) Ναι. Έτσι κι έγινε.

1:24:43 Ο χωρισμός με την πρώτη γυναίκα του.

(ΚΡ) Και πώς, με την πρώτη γυναίκα τι έγινε τελικά;

(ΣΜ) Η πρώτη γυναίκα, τον είχε πολύ ψηλά τον αμανέ, που λέμε. Κι εμένα δεν μ' άρεσε. Εν τω μεταξύ, αυτή, πριν γνωρίσει εμένα, συζούσε με κάποιον. Και δεν μου το λέγανε. Τότε η γυναίκα ήτανε... τιμής ένεκεν. Η γυναίκα έπρεπε να 'ναι... να μην το πω... Καταλαβαίνετε τώρα. Κι όπως κατεβαίναμε... Εδώ που είναι τώρα η Τράπεζα, από κάτω που είναι η παιδική χαρά, εκεί ήταν «Τα Πεύκα», Ένα κέντρο. Λοιπόν, όπως κατεβαίναμε από το Μαρούσι, της λέω πάμε στο κέντρο, να διασκεδάσουμε απόψε.

(ΚΡ) Το κέντρο είχε και μουσική ή απλώς...

(ΣΜ) Ναι!

(ΚΡ) Α! είχε!

(ΣΜ) Πέρασαν τραγουδιστές μεγάλοι! Η Σακκά, η..., η... πώς τη λένε... η Σούλη Σαμπάχ...

(ΚΡ) Α! Είχε, λοιπόν το Χαλάνδρι, διασκέδαση!

(ΣΜ) Βεβαίως! Μιλάμε το '60...

(ΚΡ) Μετά το...

(ΣΜ) Εκεί το έκλεισε η εκκλησία.

(ΚΡ) ... το '55.

(ΣΜ) Η εκκλησία το 'κλεισε. Δεν ήθελε. Σαχλαμάρες. Τέλος πάντων. Κι όπως κατεβαίναμε, «*Περνάει ο Λάκης!*» λέει μια. Λέω «*Ποιος Λάκης;*» [Ακατάληπτα «*Ποιος Λάκης είναι, ρε; Κάτι ξέρει αυτή!*» Και το Μαρούσι ήταν κι εκείνο μικρό τότε ακόμα. Και πάντα ήταν πιο μικρό το Μαρούσι απ' το Χαλάνδρι. Το Μαρούσι πιο μικρό. Εν πάση περιπτώσει, πήγα στο σπίτι πίσω, πίσω. Της λέει η μάνα της «*Τι έγινε, γυρίσατε;*» Λέω «*Ναι!*» «*Μπορείς να μου πεις, πεθερά, ποιος ήταν ο Λάκης;*» «*Έλα, μωρέ, κάτι σαχλαμάρες...*» «*Ποιος ήταν ο Λάκης!*» [Με υψωμένη φωνή] Εν πάση περιπτώσει, τότε ψυχρανθήκαμε λιγάκι. Αλλά εγώ την αγαπούσα, όμως. Ήμουν ερωτευμένος. Και ξαναγύρισα. Εντάξει, τα ξαναφτιάξαμε... Ε..., αυτή όμως άρχισε να κάνει πολλά νερά. Αρχισε να ξενοπερπατάει. Κρυφά από εμένα. Όταν δούλευα νύχτα εγώ... Τέλος πάντων. Κάποια ήρθε λοιπόν, μου λέει «*Έτσι κι έτσι,*

η γυναίκα σου.» «Τι λες, μωρέ! Εμένα;» [Με χαμηλωμένη φωνή] [Γελάει] Κακό αυτό, τώρα... Γιατί τότε ήμασταν... αλλιώς ήταν η τιμιότητα τότε. Και της γυναίκας και του παλικαριού. Είχαν μια τιμή, ας πούμε! Μια αξιοπρέπεια! Ε, κι έφυγα. Τότε είχα αγοράσει μια μηχανή, μεγάλη μηχανή και πήγαινα στο Βοτανικό, με τη μηχανή πήγαινα. Τότε ήτανε η βέσπα. Είχα μια μεγάλη βέσπα, η οποία ήτανε τότε και το τραγούδι «Το κορίτσι, το βεσπάκι μου κι εγώ» Το θυμάστε; [Γελάει] [ακατάληπτο] Και πήγαινα και δούλευα εκεί. Αλλά μετά, αφού σταμάτησα κι από 'κει... Έπιασα δουλειά στου Γιαννάκη το καμίνι...

(ΚΡ) Και στο μεταξύ το Χαλάνδρι θα άλλαζε.

(ΣΜ) Ε, άλλαζε, συνέχεια, σιγά, σιγά άλλαζε. Αρχίζε και γινόταν πιο πυκνό.

(ΚΡ) Έφυγε από 'δω κόσμος, τότε, να πάει να δουλέψει στη Γερμανία και τα λοιπά, ή πάντοτε κρατούσε τον πληθυσμό του...

(ΣΜ) Αυτό δεν το θυμάμαι.

(ΚΡ) Γιατί, ξέρω 'γω...

(ΣΜ) Φεύγανε τότε για τη Γερμανία. Για τη Γερμανία φεύγανε, αλλά δεν θυμάμαι κανένα στο Χαλάνδρι εγώ. Εγώ δεν θυμάμαι. Ε, μετά...

(ΚΡ) Ήταν κι εύφορο μέρος.

(ΣΜ) Ναι. Το Χαλάνδρι ήτανε, βεβαίως. Εδώ δίπλα όλα ήτανε χωράφια που φυτεύαμε στάρια. Και εδώ πιο κάτω στα πενήντα μέτρα, ερχόταν η αλωνομηχανή που άλεθε τα στάρια. Ερχόντουσαν όλοι αυτοί...

1:28:09 Τον Αγγέλου τον κρέμασαν στο Πικέρμι οι Γερμανοί. Ένα Εβραίος κρυβόταν στο σπίτι του Βίγγου, του Δημάρχου Χαλανδρίου επί Κατοχής.

(ΣΜ) Εδώ πιο κάτω ήταν το μαραγκούδικο του..., του Αγγέλου⁽⁶⁾, τον οποίο τον συλλάβανε οι Γερμανοί και τον κρεμάσανε στο Πικέρμι. Εκεί στο Πικέρμι έχει ένα σταυρό. Δεν ξέρω αν έχετε περάσει από 'κει. Ένα μεγάλο σταυρό. Εκεί τι είχε; Είχε ένα πεύκο επάνω στο δρόμο, κι ήταν έτσι, Ένα κλωνάρι μεγάλο. Κι εκεί βάζανε στο φορτηγό επάνω και πέρναγε και τον κρεμούσανε. Αυτός ήτανε ο Αγγέλου. Ο άλλος, ο Μάνος, είναι απέναντι, αυτός είχε ένα αμαξάκι τότε, εκείνα τα μικρά με ένα αλογάκι, ήταν απ' τους αριστοκράτες του Χαλανδρίου τότε, ο Μάνος. Ένας καλός άνθρωπος. Κι αυτόν τον πήγανε, μου φαίνεται τον σκοτώσαν στην Γερμανία⁽⁷⁾, τον πήρανε. Ο Μάνος.

(ΚΡ) Είχε Εβραίους, εδώ η γειτονιά;

(ΣΜ) Δεν θυμάμαι εγώ τέτοιους. Μόνο έναν Εβραίο θυμάμαι που ερχόταν στο σπίτι μου, στη μητέρα μου, γιατί κρυβόταν στου Βίγγου⁽⁸⁾. Ο Βίγγος ήτανε ο πρώην Δήμαρχος την Κατοχή. Το σπίτι υπάρχει αυτό ακόμα. Του Βίγγου. Κι εκεί ερχόταν αυτός και κρυβόταν, ο κακομοίρης. Έμενε στου Βίγγου, μέσα. Αλλά ο Βίγγος είχε Γερμανούς μέσα. Όπως είχε και το σπίτι μου έναν Γερμανό. Είχαν επιτάξει Ένα δωμάτιο.

(ΚΡ) Α! Είχαν επιτάξει.

(ΣΜ) Ναι.

1:24:22 Οι φτωχές γυναίκες έπαιρναν ανθρακίτη από το τρένο για τις φουφούδες. Αντάρτες είδε όταν κατεβήκαν απ' τα βουνά. Με το χωνί φώναζαν «ΕΛΑΣ, ΕΛΑΣ».

(ΚΡ) Αντάρτες είχε;

(ΣΜ) Όχι.

(ΚΡ) Δεν είχε.

(ΣΜ) Δεν ήξερα εγώ. Αντάρτες, τους είδα εγώ όταν κατεβήκαν απ' τα βουνά και πήγαν στη Φιλοθέη και είχαν στρατοπεδεύσει εκεί πέρα για να κατέβουν στην Αθήνα. Δεν είχε εδώ. Αν είχε κρυφούς, ναι! Εκεί που ήταν ο σταθμός του τρένου, ξέρετε πού είναι;

(ΚΡ) Ο σταθμός του τρένου...

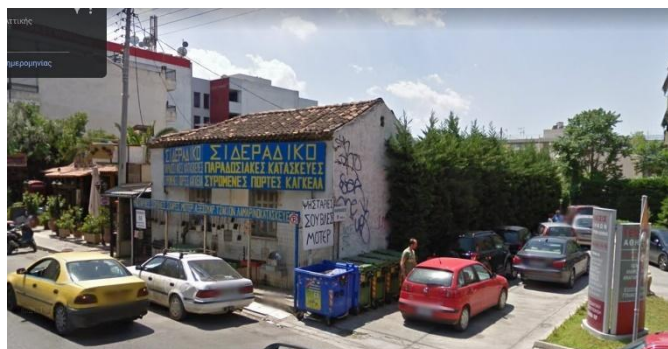
(ΣΜ) Εδώ στο Συνοικισμό!

(ΚΡ) Ήτανε... τώρα εκεί που είναι η Βιβλιοθήκη, λέει, ...

(ΣΜ) Εκεί, ήταν ο σταθμός! Εκεί, όταν ερχόταν το τρένο, στην Κατοχή, πηγαίνανε οι κυρίες, οι φτωχές οι γυναίκες, και τους έδινε κάρβουνο. Κάρβουνο... όχι ξυλοκάρβουνα! Ανθρακίτης! Και παίρναν για τις σόμπες. Κι ανάβανε τις φουφούδες. Εκεί μαγειρεύανε. Υπήρχανε κι οι γκαζιέρες. Δεν υπήρχε τίποτ' άλλο τότε. Δεν υπήρχε. Οι λάμπες ήταν με πετρέλαιο. Δεν είχε φως. Και εκεί, τα πεύκα, στο σταθμό, ανεβαίναν οι αντάρτες και φωνάζαν με το χωνί. «Εδώ ΕΛΑΣ, ΕΛΑΣ...!» Μικρά εμείς τρέχαμε να δούμε, αλλά πού να τους δούμε! Ήτανε νύχτα! Ε, κι όταν έγινε κι ο εμφύλιος, μετά, όσοι είχαν έρθει από 'δω, κατεβαίνανε και πηγαίνανε προς τ' απάνω, Μακεδονία, ξέρω 'γω πού πηγαίνανε.

Σημειώσεις από Σ.Χριστουλάκη

(1) Το σπίτι που γεννήθηκε ο Μηλιδώνης πρέπει να είναι αυτό της φωτογραφίας. Παπανικολή 16.

- (2) Προφανώς εννοεί το Αδριάνειο υδραγωγείο.
- (3) Το σχολείο του Πολυδρόσου δεν το είχε φτιάξει ο Βενιζέλος. Στεγαζόταν σε ένα πλίνθινο παλιό σπίτι μέχρι τη δεκαετία του '60 τουλάχιστον. Ο Βενιζέλος έχτισε το 1^ο Δημοτικό το 1930 και το 2^ο Δημοτικό (Λίτσειο) το 1932.
- (4) Κρούσσια Όρη. Βουνό της Μακεδονίας.
- (5) Από το '30 υπήρχε το «Καρέλειο» όπου γινόντουσαν χοροί, υπήρχαν διαφημίσεις κλπ . Γύρω στο '50 έγιναν τα ξενοδοχεία του Μπαρμπαγάλου στην αρχή της Λ. Πεντέλης, το «Αίγυπτος» Κολοκοτρώνη & Γκίνη και το «Ολύμπικ» στη Σουρή..
- (6) Το όνομα του Αγγέλου δεν υπάρχει στην αναμνηστική πλάκα για τους εκτελεσμένους στο Πικέρμι. .
- (7) Ο Μιχαήλ ΜΑΝΟΣ εκτελέστηκε από τους Γερμανούς στο Πικέρμι.
- (8) Ασημάκης Βίγγος (διετέλεσε Δήμαρχος Χαλανδρίου 4/9/41 - 30/5/43)

Στη φωτογραφία το σπίτι του Βίγγου. οδός Καποδιστρίου & Εϋνάρδου (Φιλοθέη). Το 1968-1970 στο Γυμνάσιο Χαλανδρίου (Θηλέων) υπήρχε ένας καθηγητής Μαθηματικών με το όνομα Βίγγος.

Χριστίνα Φίλιππα

25 Φεβρουαρίου 2021 · 🌐

Διασταύρωση οδών Καποδιστρίου και Εϋνάρδου στη Φιλοθέη. Στο βάθος μετά την Κηφισίας η οικία Βίγγου στο Χαλάνδρι η οποία νομίζω υπάρχει ακόμα. (προπολεμική φωτογραφία όταν δεν υπήρχαν ανισόπεδες διαβάσεις) . Απο το βιβλίο μου "Οδωνύμια Φιλοθέης, η ιστορία καθ'οδόν" Εκδόσεις δήμου Φιλοθέης -Ψυχικού , 2016

